

איך מועילה

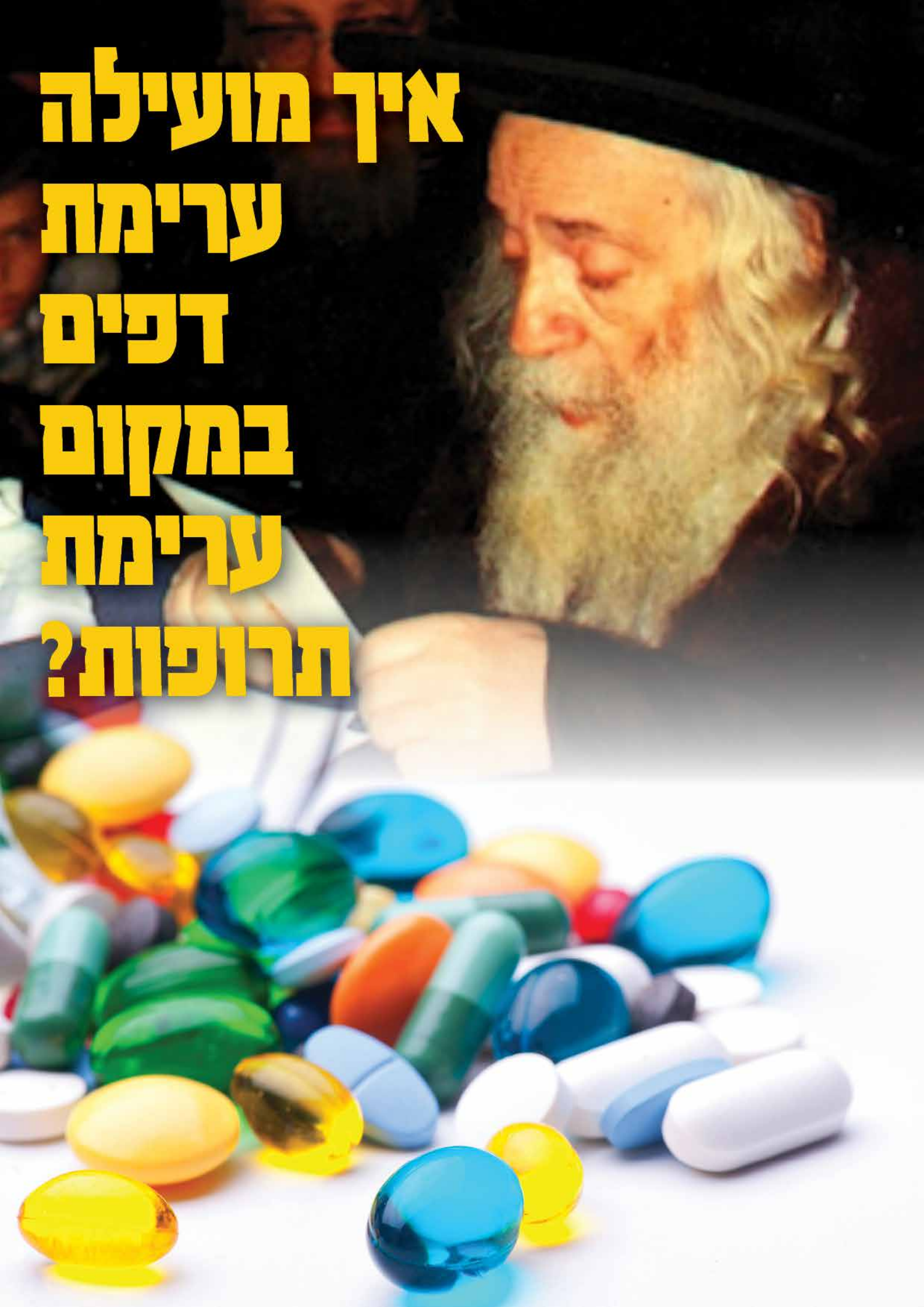
ערימת

דפים

במקום

ערימת

תרופות?

לקראת שבועת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 280

פנינים לפרשת חקת

"תהיתי ביני ובין עצמי, מה היתה הזכות שבגינה ניצלתי ממות, מדוע חסו עלי משמים ונותרה לי נפשי לשלל, וגם זכיתי לבנים וחתנין רבנן, ולבנות מוסדות תורה וחסד? מצד שני הבנתי, שחייב להיות משהו שבגללו ניצלתי ואני חושב שזאת עמדה לי, שאף פעם לא באתי בטרוניה כלפי מעלה, וכל גל וגל שעבר עלי נעניתי לו בראשי ואמרתי 'גם זו לטובה'"

הגה"ח רבי דוד נתנאל שוורץ שליט"א, בעל 'פלאי התורה' ומו"ץ באשדוד, דלה לנו מעט מאוצרותיו סיפורים פלאיים על כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז זיע"א

ישראל וייס

עמדה לי, שאף פעם לא באתי בטרוניה כלפי מעלה, וכל גל וגל שעבר עלי נעניתי לו בראשי ואמרתי 'גם זו לטובה', גם כשלקחו לי את האשה, גם כשלקחו לי את אחד עשר ילדי, גם כשלקחו את אחי, את בית אבי ואמי, את בית חמי וחמותי, גם כשנותרתי בלי החירות שלי, מעונה ומושפל, לא באתי בטרוניה כלפי מעלה ובטחתי בקב"ה שהוא עושה את הטוב ביותר עבורי, רק בגלל הנהגה זו זכיתי שניצלתי מוגיא ההריגה". "אנחנו מדברים על יהודי ענק שבענקים", אומר הרב שוורץ. "מי

בשבת קודש הבעל"ט חל יום ההילולא של כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז זצ"ל, אשר האיר כלפיד האש לפני המחנה, והיה ממכונני עולם התורה לאחר השואה הנוראה. את כל אשר לו איבד הרבי זצ"ל בשנות הזעם, ובכל זאת לא פסק לרגע אחד מלהודות ולהלל לקב"ה על החסדים שגמל עמו בשואה, ועל כך שהוא עצמו זכה להינצל, גם אם בעירום ובחוסר כל. שוחחנו עם הגה"ח רבי דוד נתנאל שוורץ שליט"א, נואם בחסד עליון ובעל 'פלאי התורה', שדלה לנו מעט מאוצרותיו סיפורים פלאיים מהרבי מצאנז זיע"א, שסיפר בהקשר זה סיפור מופלא: פעם, באחת השיחות שמסר הרבי זצ"ל הוא שיתף את שומעי לקחו בתחושותיו בעניין זה: "מכל המשפחה שלי והמשפחה של הרבנית שלי, לא נותר איש אחד, רק אני לבדי נותרתי", אמר הרבי, "ותהיתי ביני ובין עצמי, מה היתה הזכות שבגינה ניצלתי ממות, מדוע חסו עלי משמים ונותרה לי נפשי לשלל, וגם זכיתי לבנים וחתנין רבנן, ולבנות מוסדות תורה וחסד - ישיבות מפוארות, מפעל הש"ס ובית חולים 'לניאדו' ועוד? וכי אני כזה צדיק יותר מכל קדושי השואה שנהרגו? וכי יש לי זכויות גדולות יותר מכל אלו?", והוסיף בענוותנותו הגדולה ואמר - "וכי פעם עשיתי איזה דבר טוב להשם יתברך?" "מצד שני הבנתי שחייב להיות משהו, שבגללו ניצלתי ואני חושב שזאת

סלקו מכאן את התרופות

הדבר שהכי בלט באישיותו של הרבי מצאנו זצ"ל, הוא אהבת התורה המופלאה שלו...

"הרבי היה אדם חלוש וחולני", מספר הרב שוורץ. הוא סבל ממחלות שונות, והיה צריך לבלוע כל יום כמות נכבדה של כדורים, כמעט כל שעה או שעתיים הוא היה צריך לבלוע כדור, ולכן הכדורים עמדו בקביעות על השולחן שלו, כדי שהוא יוכל לבלוע בזמן, בלי לטרוח וללכת לחפש איפה הם נמצאים. כך היה הרבי מקבל קהל ולומד, וכל הנהגותיו נעשו כשתרופות מונחות על שולחנו.

"פעם אחת נכנסו לפניו מנהלי 'מפעל הש"ס', הארגון המופלא שהוא עצמו ייסד, ושהעמיד תלמידי חכמים עצומים במספרים גדולים במיוחד.

"הגיעו המנהלים עם דו"חות של מספר הדפים שנלמדו בחודשים האחרונים, והציונים שהתקבלו במבחנים. הנה אברך שנבחן על 70 דף וקיבל 100%, כאן יש אברך שנבחן בחודש החזרה על 210 דף וקיבל 95%, ועוד אברך שנבחן בפעם הראשונה 30 דף וידע לענות על כל השאלות בלי שום טעות, וכן על זה הדרך..."

"פניו של הרבי אורו, הוא זרח מאושר, עיניו התרחבו בשמחה. הוא תפס את הערימה של התרופות, נתן לגבאי שלו ואמר לו: 'תוציא את זה בבקשה מהחדר שלי... אני כבר לא צריך תרופות כימיות. לימוד התורה מרפא אותי, כשאני מקבל כאלו דיווחים משמחים, זה מרפא אותי, זה מאזן לי את הסוכר ואת הלחץ דם ומסדיר את קצב פעימות הלב! אני לא צריך שום דבר מעבר לזה... רק עוד ועוד דפים של גמרא.' "כזאת אהבה היתה לו ללימוד, עד שהוא היה לומד בכל מצב, גם כשסבל ייסורים קשים ומרים, והייסורים היו מנת חלקו כל ימי חייו. הוא סיפר פעם שמאז שהיה בן שנתיים, לא עבר עליו יום אחד בלי שסבל מכאבי ראש עזים.

"פעם אחת התגברו כאבי הראש שלו, עד כדי כך שהוא לא הצליח לצאת למסור שיעור בחומש רש"י. היה זה ביום חמישי בלילה, הוא היה מוסר את השיעור בקביעות בלילה שישי, ואנשים היו באים ממרחקים כדי לשמוע את השיעור, אבל הרבי סבל מכאבי ראש נוראיים ולא הצליח לצאת החוצה.

"הוא נח קצת, ואחרי שעה הרגיש הטבה מסוימת. יצא החוצה ומסר את השיעור בקולות וברקים כהרגלו, כאילו לא אירע דבר. כשהוא סיים את השיעור וניסה לקום ממקומו הוא נפל בחזרה אל הכסא, לא הצליח לעמוד על רגליו מרוב כאבים.

שראה את הרבי זצ"ל מתפלל, יודע מה זה ענק שבענקים. איזה רגש עצום היה לו לכל דבר שבקדושה. איזו אהבת ה' אדירה פעמה בקרבו, איזו אהבה לתורה, איזו מסירות לכל דבר שבקדושה. הוא היה רב העיירה קלויזנבורג לפני השואה, הוא התחנך בקדושה ובטהרה, וכל חייו היו מסכת אחת של קדושה לפני השואה ולאחריה, וגם במהלכה כמובן, ובכל זאת, הוא לא מצא בעצמו שום זכות להינצל ממות, אלא רק הנושא הזה שלא בא בטרוניה כלפי מעלה...

"זה מלמד אותנו שני דברים: קודם כל אנחנו לומדים מזה, כמה גדולה היתה ענוותנותו של הרבי זצ"ל, אבל זה גם מלמד אותנו כמה גדולה המידה הזאת של לקבל גזירת שמים באהבה.

"בתקופה בה התגורר בארה"ב והקים שם עולה של תורה, היתה לרבי ישיבה פורחת ומשגשגת עם בחורים שקדנים שעמלו והגו בתורה, אבל לא היה לישיבה בניין של קבע, ואחת לתקופה היו צריכים להיטלטל ולעבור למבנה אחר, לשלם דמי שכירות גבוהים וכל החסרונות שיש בפעילות במבנה מושכר.

"עוד שהגיעה הישועה, ותרומות נדיבות אפשרו קניית קרקע ובניית מבנה מתאים לישיבה, השמחה כמובן היתה גדולה מאוד והתרגשות גדולה אחזה בכל בני הקהילה.

"לפני שיצאו מהמבנה הישן, ערך הרבי זצ"ל 'לחיים טיש', שתו לחיים ודיברו דברי תורה כדי לחגוג את המעבר לבניין החדש.

"באותו מעמד אמר הרבי ווארט חזק מאוד, על פסוק מהפרשה הבאה עלינו לטובה: 'מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל', והרעיון היה שמי שמתגורר באוהל שהוא דירת ארעי, ולא זו בלבד אלא שהאוהל קטן וצר, כמו שכתוב 'כי קטון יעקב ודלדל, ובכל זאת אומר דמה טובוד, כמה טוב לי כאן וכמה אני מאושר שיש לי את האוהל הזה למעלה מראשי, אדם כזה זוכה שהקב"ה נותן לו 'משכנותיך ישראל', מקום משכן קבוע וגם גדול ומרווח, כי 'ישראל' מכוון למצב של גדלות והרחבה.

"זה בעצם המשך של אותו עניין, מי שמנענע בראשו על כל גל וגל, מקבל על עצמו דין שמים באהבה ולא מתווכח עם הקב"ה כביכול, אז הקב"ה משפיע עליו טובה וברכה בלי גבול.

"וזאת גם סגולה לפתרון מצוקת הדיור. כשאני מדבר בשבע ברכות או בשבת אופרוף וכדו', אני תמיד ממליץ לחתן: אל תתלונן על הדירה הצרה, תשמח במה שיש, נכון שהיום קשה מאוד לקנות דירה, זה נראה בלתי אפשרי, אבל 'היד ה' תקצר' חלילה? תשמח במה שיש לך, והקב"ה כבר יוסיף לך כהנה וכהנה!"

המשך בעמוד 28

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכיה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לע"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

"מה יחשבו האורחים? מה תחשוב הכלה על כך שרבותי אינם משתתפים בשמחתי?" - תהה הרב ריינר בליבו, והחליט בצר לו לעלות אל ביתו של רבינו ולשטוח בפניו את מצוקתו. התדפק החתן הצעיר על דלת ביתו של רבינו מרן הגרא"מ שך זצ"ל, ולאחר שהכניסוהו אל החדר פנימה - תינה בפני ראש הישיבה את כאבו. "מתבייש אני בפני כלתי לעתיד! וכי מה אומר לה? שאפילו אחד מראשי הישיבה לא יכול היה לסדר את קידושיי?"

השקיעות בתורה, המסירות והרגישות של מרן הגרא"מ שך זצוק"ל

"זאת חקת התורה" (במדבר י"ט, ב')

"אדם צריך להיות במצב של 'רוממתנו מכל המעשים! אדם צריך להיות תמיד שקוע בלימוד, כך שכל המצבים המשתנים סביבו לא יפריעוהו בלימודו כהוא-זה! כך עברתי אני את החיים, וכך צריך לחיות!" - הטעים רבינו.

כאשר היה רבינו שקוע בטיפול ברעייתו הרבנית, עד כדי כך שלא היה באפשרותו אפילו להגות באותן מצוות פשוטות השגורות על פיו של כל יהודי - מצאוהו בני ביתו כאשר הוא משנן לעצמו את אותיות ה'א-ב'! כן... גם אותיות קדושות אלו - ראויות הן לקיים בהן מצוות 'לימוד תורה' בשעת הדחק, ורבינו ידע כי במקום בו לא ניתן לקיים את המצוה באיכות גבוהה יותר - אין להקל ראש ולזלזל בערכו של לימוד מהסוג הזה...

ללמדך, שכל התירוצים שבעולם לא יועילו: אין רגע בו לא ניתן לקיים את מצוות תלמוד תורה, אין רגע בו יכולים אנו לפטור את עצמנו מחובתנו הרוחנית כלפי בוראנו, ואפילו ברגעים הקשים והעמוסים ביותר - נוכל להרוויח אוצרות נצח אם רק ניתן את דעתנו לכך ונעשה את אשר לאל ידנו!

ואגב, אם בתקופת חוליה של הרבנית ע"ה עסקינן - דומה כי מחויבים אנו להביא את המעשה הבא, אותו סיפר הרב שמואל חסידה, אשר מעיד כי הוא הותיר רושם בל-ימחה בליבו. וכך מספר הרב חסידה: "היה זה בתקופת מחלתה של הרבנית ע"ה. רבינו, לאחר סיום השיעור הכללי, בטבורו של היכל, מתדיין בריחאת דאורייתא עם בני הישיבה המתקבצים סביבו. הם מקשים והוא מיישב. הם מפריחים סברות לחלל האולם, והוא טוחנן הדק היטב במאזני הסברא הישרה של סיני ועוקר הרים. רבינו נתן ראשו ורובו, בכל רמ"ח איברי הדעת בדקויות של 'שמעתא', אינו רואה ואינו שומע דבר, עד שלפתע...

"רבינו פורש מאצל הסטנדר, ממהר אל ביתו, מכין כוס תה עם תופינים לרעייתו, דורש בשלומה, מגיש לה תרופה להקל על מכאוביה - ושב בחזרה אל דקות הסברא, כאילו לא עזבה מעולם... הוא ממשיך בדיוק מאותו המשפט בו הפסיק, כי לדידו של רבינו -

אמנם לא היה הפסק מעולם!

"היה זה עבור התלמידים שיעור נפלא, שיעור בשקידת התורה בכל המצבים... שיעור במסירות נפש למען התורה הקדושה, תהינה הנסיבות אשר תהינה... כי כפי שאמרנו, אין רגע בו יכול האדם לפטור את עצמו מחובתו הרוחנית כלפי בוראו!"

מסירות נפש בין אדם לחבירו

ולא רק במצוות שבין אדם למקום מחויבים אנו בכל המצבים, מבלי כל קשר לנסיבות, אלא גם בחיובים של 'בין אדם לחברו'! לעיתים, כאשר האדם מרגיש שרע לו, ומנוחת הדעת ממנו והלאה - הוא מרשה לעצמו להקל ראש במחויבותיו האנושיות כלפי הסובבים אותו, ולהקרין את מרירותו וכעסו כלפיהם. אכן לאמיתו של דבר, אין כל הצדקה להנהגה מעין זו, ואילו רבינו עצמו - העניק לנו בהנהגתו דוגמת מופת הפוכה לחלוטין, כפי שיכולים אנו למצוא במעשה הבא, אותו סיפר הרב יוסף ריינר שליט"א, וכך היה מעשה: בצעירותו, כאשר עמד לבנות את ביתו ולהכנס תחת החופה עב"ג בשעטו"מ - נתקל הרב ריינר בבעיה בלתי צפויה: הוא לא מצא מי מבין ראשי הישיבה - שיסדר את קידושי... רבינו עצמו - נוהג היה לכבד בכגון דא את עמיתו הגר"ד פוברסקי זצ"ל, מה גם שבאותה תקופה לא חש בטוב עד שאפילו להיכל הישיבה נמנע מלעלות,

המשך בעמוד 29

באחד הימים, הופיע ה'חזון איש' בשערי הישיבה, כשהוא מלווה בשני אחייניו: הגאון רבי חיים גריינמן זצ"ל, ויבלחט"א מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א. לא היה זה מאורע שגרתו, התרגשותם של התלמידים גאתה בהם. והכל קמו ממקומם כדי לחלוק כבוד לאורח. התחייך ה'חזון איש' ואמר לרבינו: "אין לי כתפיים כה רחבות, כדי שאוכל לשאת על עצמי את ביטול התורה שנעשה כאן מחמת בואי..."

דרכי החינוך לתורה ויראה, ממעמקי לב טהור של מרן בעל 'שבט הלוי', הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר זצוק"ל

"אדם פי ימות באהל" (במדבר י"ט, י"ד)

אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה (שבת דף פג:)

ידוע היה רבינו בקרב שלומי אמוני ישראל כמוכיח בשער, בהיותו ניצב חגור חרב גיבור על משמר קדשי ישראל, לעודד ולהתריע, לזעוק, לגדור ולתקן פרצות. אלפי דרשות ומשאות קודש נשא רבינו בימי חייו בעניינים שונים שעל הפרק, אך הצד השווה שבכולם היה הנועם בו הן נאמרו, הטון המתנגן שפילס מסילות היישר אל הלב, ונימת התחנונים הרכה שנשזרה בקולו כזקן מלא רחמים.

עוד רבות יסופר לדור על הנהגה זו, עמה רומם המונים מבית ישראל, אך גם בין כתלי ישיבתו היה אוחו רבינו בשבט התוכחה והמוסר בדרכו הייחודית, שנבעה ממעמקי לב טהור המלא באהבת ישראל ללא כחל וללא שרק. כבנים יחידים נחשבו תלמידיו בעיניו, ובאהבה וחמלה של אב רחום כמו היה קורא באוזניהם: "שמע בני מוסר אביך..."

"ביקורת זאגט מען פאר וועמען וואס מ'האט ליב" [-ביקורת אומרים למי שאוהבים], אמר פעם רבינו לאחד מתלמידיו, לאחר שנאלץ להעיר לו על דבר מסויים.

אבל כאמור, יותר מכל היתה הופעתו וגיוניו כספר מוסר חי הפתוח בפני כל, עד כי לעיתים רחוקות בלבד היה צריך להשמיע דברי תוכחה באופן ישיר למאן דהו.

מידה זו עולה בקנה אחד עם אמרה מופלאה, שאמר פעם רבינו על דברי המדרש תנחומא בפרשת וילך: "וילך משה וידבר את כל הדברים האלה אל כל ישראל, אין וילך אלא לשון תוכחה שנאמר לכו חזו מפעלות אלקים". והקשה רבינו, הן פסוק זה של מפעלות אלוקים אינו אמירה של תוכחת מוסר, ואם כן מהי ראייתו של בעל המדרש. וביאר רבינו, כי בשעה שבא משה רבינו להוכיח את ישראל, לא היה זקוק להוכיחם בדברים קשים, אחר שראו כל מפעלות ה' עמם, ואת כל הניסים והנפלאות שעשה עמם. הוא רק ביקשם לפתוח את עיניהם, ולהביט בניסים אלו ובאהבתו של

הקב"ה אליהם, שהיא התוכחת מוסר הגדולה והנוקבת ביותר. באופן דומה אפשר לומר זאת על רבינו, שלא היה לו כל צורך לפתוח את פיו בדברי מוסר ותוכחה, שכן די היה להביט בהתנהגותו כדי ללמוד ממנו דרך חיים ותוכחת מוסר.

ואכן, פעמים שבלי אומר ובלי דברים, היה נשמע קולו יותר מכל. כך למשל, אחת מהנהגותיו המיוחדות: נוהג היה לעטות את המגבעת לראשו בטרם יברך ברכה כלשהי. אין לשער ואין לתאר את ההשפעה שהיתה לכך בלב התלמידים, כיצד יש להתייחס לברכה שמוציאים מהפה, היתה זו דוגמא אישית ומוחשית, שהיתה שווה יותר מאלפי דיבורים ושיחות כיצד ראוי לברך את ה'.

ככלל היתה דעתו, כי בענין אמירת דברי מוסר יש לשקלם היטב בפלס. מה לומר, כמה לומר ואיך לומר. היה פעם שעל הפרק עמדה הזמנתו של דרשן מסוים לשאת דברים בכינוס כלשהו. אך רבינו התנגד לכך, באמרו כי דרכו של אותו דרשן היא בצעקות - ו"ואילו דרכינו היא לומר בלי פעולות כאלו כדיבור, כי אם באופן של דברים הנאמרים בנחת ובכל לב, כי דברים היוצאים מן הלב חזקה שיכנסו אל הלב..."

הישיבה ללמוד שעה ארוכה, ואך למותר לציין את ההשפעה האדירה שהיתה ללימוד זה על כל התלמידים. ככלל היה רבינו רואה את עצמו כחלק בלתי נפרד מהווי הישיבה, וכביכול נהג בעצמו כתלמיד מן המניין. את סדרי לימודו התאים למה שלמדו בישיבה, והיה משנן יחד עם הבחורים את אותם הספקים. מספר אחד התלמידים שלמד בישיבה, בתקופתו האחרונה של רבינו, כי פעם בעת שנערכה חזרה בישיבה, הסתובב רבינו בין השולחנות, כשהוא עוקב בדקדקנות אחר ההספק. לפתע נעצר על יד בחור מסוים, ושאלו היכן הוא אוחז בלימוד החזרה. משנוכח רבינו מתשובת הבחור כי הוא מתמהמה בלימודו, ונמצא הרחק מאחור בהספק הנדרש, עטה על פניו ארשת של חוסר שביעות רצון והפטיר לעומתו: "איך האלט שוין אסאך ווייטער" - אני אוחז כבר הרבה הלאה. והיה זה לפלא שרבינו מעיד על עצמו בגילו המופלג, כי אף הוא משתתף בפועל בסדרי החזרה יחד עם הבחורים הצעירים, משל היה תלמיד בישיבה, למרות שכבר שנין זאת בחייו עשרות אם לא מאות פעמים, ואף ראה לנכון להשוות את ההספק שלו מול תלמידיו עולי הימים.

עוד היה מעודד רבינו את ידיעת התורה. נוהג היה להביע את פליאתו, כיצד זה יתכן שבחור יוצא מן הישיבה לאחר שבע שנות לימוד הש"ס, או לכל הפחות מחציתו אינו מונח בחיקו בידעיה ברורה. "וכי מה עשה שם כל השנים?", היה מקשה רבינו.

"התורה היא מעל הכל" - כך היה משנן רבינו השכם והערב באוזני תלמידיו ושומעי לקחו. למי שחיפשו כל מיני 'עניינים' שונים ברוחניות, כמו תעניות בימי רצון או דברים אחרים, היה רבינו נוהג לומר כי טוב יעשו, אם במקום זאת ישבו וילמדו מספר שעות בהתמדה.

לעסקן נכבד ממכריו שניסה פעם לדרוש הימנו, כי יקדיש מזמנו לטובת ענין מסוים, השיב רבינו בנימה נחרצת: "באתי לעולם הזה כדי לעסוק בתורה. אחר הוסיף: 'דע, כי על כל רגע ורגע שאיני עוסק בתורה, יהיה עלי להביא לבסוף חטאת שמנה', הוסיף רבינו במתק שפתותיו..."

ביקורת נוקבת היתה לרבינו, על הרפיון הנוהג בישיבות הקדושות בסופי שבוע, כאשר הבחורים נוסעים לביתם. "חורבן התורה" היה מגדיר זאת רבינו, והיה עומד על כך שבישיבתו לא יהיה מקום לתופעה קלוקלת זו. "יש לעשות הכל כדי לשכנע את הבחור להישאר בישיבה", אמר פעם לאחד הר"מים. וכפי שהיה מתאר זאת, בחור שנוסע לשבת מן הישיבה, אזי מיום חמישי ראשו כבר אינו עמו, וכך גם ביום ראשון, אז חוזר הוא אל הישיבה. נמצא כי במשך ארבעה ימים רצופים מתנתק אותו בחור מהווי הישיבתי, כשביטול התורה הנגרם מכך הוא עצום.

במכתב העוסק באברך מתלמידיו משכבר, הזקוק לעזרה מסויימת, כותב רבינו כדברים האלה: "...הוא שם בלי עבודה ובלי סביבה, ורוב זמן הוא בטל, ואין לך דבר מזיק לגוף ונשמה מהליכה בטלה, וזה

אצילותו של רבינו והקפדתו לא לפגוע בזולת כמלוא הנימה באו לידי ביטוי רחב בשדה החינוך. רבינו גרס כי יש לנקוט בגישה עדינה רגישה ומתחשבת עם כל תלמיד ותלמיד, וחלילה מלהביא את התלמיד למצב כלימה ומבוכה. בשעה שהיה רואה לנכון שיש צורך להעיר, סבר רבינו כי הדרך הנכונה היא שלא לטעון כנגד התלמיד ישירות, כי אם לעורר את הנושא הטעון חיזוק ברבים, וכך בעקיפין יגיע הדבר לאוזני התלמיד ויפעל את פעולתו. והיה אומר בשם החתם סופר ז"ל, כי ברבים יש סיכוי כי יכנסו הדברים אל הלב, מה שאין כן ביחיד, פנים בפנים עלול התלמיד להתבייש ולחוש מושפל. ואף כשדרש בפני רבים שאז אין כל יחיד מרגיש את הביקורת כמופנית ומכוונת כלפיו, גם אז היה רבינו ברגישות נפשו נזהר מאד מצל צילה של פגיעה בשומעים, על אף שהיו המה תלמידיו ושומעי לקחו, והיה משקיע מאמץ אדיר לכוון את הדברים אל לבותיהם, מתוך זהירות מופלגת בכבודם. פעם אף התבטא רבינו לאחר דרשה, כי נדרשים ממנו כוחות עילאיים בהכנתה, בהסבירו כי הרבה יותר קשה לו להחליט מה לא ראוי לומר, ולהמנע מלומר אף דברים נצרכים בכדי לא לפגוע ולבייש את השומעים, מאשר לקבוע מה כן צריך לומר, כדי שתהיה אמירה נעימה הנכנסת ומתקבלת בלבבות השומעים.

דרכו בחינוך היתה, כי כאשר נהג בהנהגה מסוימת, משתדל היה להסביר את מניעיו ואת הסיבה לכל לדבר. "דו ביסט א תלמיד", אמר לא פעם לבחור, "על כן אני רוצה שתבין למה אני נוהג כך".

מחנך בחסד עליון היה רבינו, כאשר במרכז שדה החינוך בו עסק כל ימיו, היה הדגש העיקרי על לימוד התורה, כמות לצד איכות, כיצד יש לגשת ללימוד, כמה זמן צריך ללמוד וכן מה ללמוד ובאיזה אופן. כל תלמיד כפי שהכיר רבינו, בהתאם ליכולותיו ולכישרונותיו. כאמור, עיקר השפעתו של רבינו על תלמידיו היה באמצעות הדוגמה האישית שהעניק להם בכל רגע ורגע. אחד התלמידים שזכה ללמוד עמו בחברותא מידי יום ביומו, מעיד כי לעולם לא ייעקר מליבו המראה המפעים, כאשר היה נכנס לביתו בשעות הבוקר של יום חמישי, אז היה מכין רבינו את שיעורו המפורסם. "רבינו ישב רכון על השולחן ערוך עם כל הברען וההתלהבות", מספר התלמיד, "שתי אצבעותיו מונחות על הדף כמו בחור צעיר, והוא שקוע בריכוז עצום בנושא ההלכתי שלפניו. כך היה מתכונן בדחילו שבוע אחר שבוע..."

מחזה דומה היה חוזר על עצמו גם בשבת בבית המדרש תמידין כסדרן. חלק בלתי נפרד מהנוף התורני של ישיבת 'חכמי לובלין' היה רבינו, כאשר גם בזמנים בהם היה חסר חיזוק בבית המדרש, תמיד היה רבינו הדמות שאיזנה את החסר, ובבחינת מה שנאמר במדרש על דוד המלך ע"ה: "והוא טוב רואי" "אמר רבי יצחק טוב רואי בהלכה, כל הרואהו נזכר לתלמודו".

כיוצא בזה נהג תדיר בלילות שבת. לאחר שהיה רבינו מסב עם הבחורים בשעה של התרוממות והתעלות לקל חי, היה נותר בהיכל

תלמידו רבי צבי גרבוז סיפר: הגעתי פעם לביתו בשבת קודש. כשנכנסתי אל הבית הבחנתי כי היין מזוג, והוא עומד לקדש. לא חשתי בנוח, ואמרתי כי אמתין כמה דקות עד שיקדש, ייטול ידיו ויטעם משהו. אך כל הפצרותי היו לשוא. רבינו עמד בתוקף לשוחח עמי על הענין אודותיו באתי לשוחח עמו. הרבנית בעדינות נפשה יצאה מן החדר, ורבינו ישב בסבלנות רבה, כשהוא שומע את הדברים, כביכול כל זמנו בידו עתה

ממידת החסד של מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל

ומאז השתכן שם. מפי רבנים ושלוחי מוסדות התורה שהגיעו לארה"ב למען מוסדותיהם, שמע על מצבו הכלכלי של האח הצעיר בישראל. בהיותו קצת בעל אמצעים, שלח סכום שיהיה בו בכדי לבנות את ביתם במבנה קבע על המקום שגרים בו.

אלא, שבאותה תקופה, התארסה אחת מבנות המשפחה. פנתה הרבנית ואמרה לרבינו: "הנה אנחנו יש לנו צריף, כלה זו אף זה אין לה והיכן תגור, שמא ניתן לה את הכסף שקיבלנו?". שמע רבינו ושמוח על ההצעה, ומיהר להעביר את כל הסכום לרכישת דירה עבור הכלה העניה. הם נשאר עוד מספר שנים לגור בצריף, עד שבהמשך השנים חסכו פרוטה לפרוטה, ובכל עת שהצטברו בידם כמה לירות, היתה הרבנית נוסעת לקנות כמה לבנים, והיו משלמים לפועל שיוסיף עוד שורת לבנים בקיר הנבנה, וכך לאט לאט הלך ונבנה קיר ועוד קיר, עד שלאחר זמן שמע האח על כך, והתרצה לשלוח סכום מסויים, שהיה בו כדי לסיים את בניית הבית, כך הוקם הבית בו גרו רבינו והרבנית עד סוף ימיהם.

בסוף ימיהם נשאלה הרבנית מפי אחת מנכדותיה, ומה חשבתם כשנתתם את כל הכסף לאותה כלה מבנות המשפחה, וכי ידעתם בודאות שתקבלו שוב סכום מהאח באמריקה ותצליחו לחסוך ולהוסיף כסף ולבנות את הבנין, ענתה הרבנית בפשטות לא, לא

"כל בית ישרא"ל" (במדבר כ', כ"ט)

"לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה ובין איש לאשתו" (רש"י)

"חז"ל הקדושים לימדונו, שהקב"ה נוהג עם בריותיו במידה כנגד מידה. וכל העושה חסד עם הבריות, זוכה מאיתו יתברך שמו, מאוצר החסד ללא גבול.

"ובוודאי שכל מעשה חסד והטבה לבריות שנעשה, הרי הוא קיים לנצח ואינו הולך לאיבוד".

(מתוך מכתב)

"אספר לכם סיפור ששמעתי" - פתח רבינו ואמר לתלמידים, כשהוא מנסה כדרכו להצניע חלקו בעובדה זו, באמרו "מה ששמעתי..." "בישיבה שלמדתי בה, היתה 'חבורה', בינינו לבין עצמנו, שקיבלנו הנהגות ותקנות שונות, אחת התקנות היתה: שלא יעבור יום בלא עשיית חסד".

תקנה זו היתה נר לרגליו לאורך ימים ושנים.

אחת מקבלותיו (משנת תשי"ד), נמצא כתוב: "להשתדל לעשות חסד עם זולתו, בין בממוץ, ובין בגוף, ובין בדיבור - בין בענייני גשמיים ובין בענייני רוחניים".

כותלי ביתו של רבינו בחסד יסודם, וכך היה מעשה: כשעבר רבינו לגור בבני ברק כזוג צעיר, קבעו משכנם בצריף עץ קטן שעמד על המגרש שרכש עבורם חתנו, רבי אברהם יצחק גרשונוביץ הגאב"ד דזבינקא. כדרכם של צריפי עץ הדלתות לא נסגרו היטב הרמטית, אף רצפת העץ היתה מעט מחוררת, העכברים אכלו בה. לא אחת כשקמו בבוקר היו צריכים לחפש את הנעליים והגרביים שהניחו ליד המיטות, מחמת שהעכברים שיצאו בלילה מחוריהם העבירו מפינה לפינה. עברו מספר שנים, המשפחה גדלה וב"ה נולדו להם מספר ילדים. הצריף כבר קצת צפוף וצר מהכיל את המשפחה, אך לרבינו ולרעייתו הרבנית לא חסר מאומה. טוב להם במה שיש להם. אח מבוגר היה לו לרבינו [אח מאב] שהיגר בבחרותו לאמריקה,

ידענו, אך אם לא היינו מצליחים גם לא היה נורא היינו נשארים לגור בצריף, גם זה טוב, ובלבד שלשני שאין כלום יהיה.

על יסודות אלו הוקם הבית, שברבות הימים היה לאבן שואבת לכל נכה לבב, ואלפים ורבבות עברו בין כתליו מכאן שאבו חיזוק - נוחם - עצה ותושיה - והחיו לבבם.

ועם כל מעשי החסד הרבים, לאין ערוך ומספר, שראו כותלי ביתו, לא חש רבינו כמי שמילא את חובתו, ובצוואתו המרטיטה מזכיר את ביתו בו דר עשרות שנים, כותלי בית זה שהיה בו: **"קצת עשיית חסד עם אחרים, להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים, שזה מעיקרי חובת האדם בעולמו"**.

"קצת" עשיית חסד - ותו לא...

צא ולמד עד כמה גבהו מושגיו במידה זו.

בהזדמנויות שונות עורר רבינו, כי מידת החסד לא רחוקה היא, לא בשמים ולא מעבר לבית המדרש - להכין את הסטנדר לחברותא, להגיש את הצלחת בחדר האוכל - החסד נמצא על כל צעד ושעל גם בתוך הבית מדרש. כך גם הצורך בהשבת הספרים למקומם בארון הספרים - "יש אמנם יחידים שעושים עבודה זו, אבל אין להעמיס עליהם את הכל".

ובמיוחד הזהיר על הצורך לכבד ולרומם את הזולת. אפילו אמירת 'בוקר טוב' במאור פנים - כבר מעשה חסד הוא שאין לשער ערכו הגדול.

ומה עוד, חסד רוחני: "ציבור שנמצא בין כותלי הישיבה, כמה זיכוי הרבים מזומן לכל אחד ואחד! מי שמקדים לבוא לתפילה, מקדים לבוא לסדר ולומד בקול ובנעימות - כמה זיכוי הרבים יש בזה. כשאחד שואל את השני שאלה בלימוד, וחברו עונה לו בקירוב ובסבר פנים יפות, הרי הוא מזכה את הרבים".

ועל הכל - עצם לימוד התורה, הרי הוא חסד העולה על כולנה:

"הרי ה'נפש החיים' כותב, ש'אילו היה העולם מקצהו ועד קצהו פנוי אף רגע אחד מעסק והתבוננות בתורה הקדושה, היו חוזרים כל העולמות לתוהו ובוהו' - אם כן, היושב ולומד תורה, חוץ ממצוות תלמוד תורה שהוא מקיים באותה עת - שהיא כנגד כולם, הרי הוא עושה חסד עצום עם הבריאה כולה".

וכך גם אמר ביחס לאדם עם בני ביתו: "אסור לשכוח שחסד עם זולתו אינו בדווקא עם רחוקים הזרים לו, חסד עם קרוביו הוא גם חסד, כשמשתדלים להאיר פנים לבן זוג, לאח או לאחות, לאב או לאם, זה חסד גדול, זה משרה אורירה טובה בבית ומיטיב עם כולם".

ומה נפלאים דברי רבנו, אשר גילה ממצפוני ליבו, בבחינת 'הוא היה אומר':

"מה ה' אלקיך דורש ממך, כי אם עשות משפט ואהבת חסד" (מיכה ו, ח).

"אין די בעשיית חסד (כמו שנקט שם הפסוק לענין 'משפט' - 'עשות

משפט'), כי אם 'אהבת חסד' - אהבה דייקא!

"והיינו, פעמים וגומלים חסד עם הזולת, מחמת הרחמנות הטבעית המתעוררת מול מצוקה כזו או אחרת. מעשה זה אינו 'חסד' אמיתי, אלא מעשה להשקיט את עצמו ומצפוננו, הנסערים למראה עיניו. 'האדם נדרש ל'אהבת חסד' - חסד הבא מתוך האהבה להיטיב עם הזולת".

כמה נאים הדברים כשהם יוצאים מפי עושיהם.

לא אליך הכוונה

תלמידו מקורבו רבי צבי גרבוז סיפר: "הגעתי פעם לביתו בשבת קודש. כשנכנסתי אל הבית הבחנתי כי היין מזוג, והוא עומד לקדש. לא חשתי בנוח, ואמרת כי אמתין כמה דקות עד שיקדש, ייטול ידיו ויטעם משהו. אך כל הפצרותי היו לשוא. רבינו עמד בתוקף לשוחח עמי על הענין אודותיו באתי לשוחח עמו. הרבנית בעדינות נפשה יצאה מן החדר, ורבינו ישב עמי במשך כעשר דקות, בסבלנות רבה, כשהוא שומע את הדברים, שואל לפרטים, מלבנם כדרכו, כביכול כל זמנו בידו עתה, עד שווידיא כי יצאתי ובקשתי ביד. היה זה לימוד עצום, כיצד יש להתייחס לצרכי הזולת".

כיוצא בזה מספר אחד מנכדיו, שנזקק לשוחח עם זקנו-רבינו בענין כלשהו. כיון שביקש שלא להכביד ולגזול מזמנו, הגיע במכוון בזמן בו ידע כי הוא סועד את לבו, מתך כוונה שיספר לו במה דברים אמורים תוך כדי אכילתו, וכך לא יגזול מזמנו הכל-כך יקר. אולם רבינו לא הסכים לשמוע על כך - למרות הפצרותיו של הנכד. הוא אמנם התיישב במקומו ליד השולחן במטבת, כשארחתו מוכנה לפניו, אך לא נגע באוכל, אלא האזין בשימת לב לדברי הנכד עד תומם. ורק אז נפנה לסעוד את לבו.

וכך במשך כל השנים היתה דלתו של רבינו פתוחה בכל עת ובכל שעה. לא אחת היה חוזר לביתו בצהרים, לאחר יום עמוס בהרצת תורה והעמדת תלמידים, כשבמרכזם מסירת שיעור במשך שעתיים ומחצה - כולו עיף ויגע, תשוש וחסר כח. משהיה רואה את הציבור הגדול הממתין לו ליד ביתו, היה נבהל, לפעמים אף נשמע כאומר לעצמו: "אוי כמה מחכים, הרי אין לי אפילו כח לדבר..." - אך כל זה לא הורגש לאנשים הרבים שחיכו, הוא קיבל כל אחד בחום ובהארת פנים, אף כשקבוצות גדולות הקיפוהו, הוא לא דילג על איש קטן כגדול, כל אחד זכה לברכה שביקש בפרטות ובאריכות.

ומשנכנס לביתו הדלת נפתחה לכל, הוא לא הסכים אפילו לשתות משהו או לנוח רגעים מספר. העייפות כמו נעלמה ונגוזה, ופניו האירו לכל אחד ואחד, ובסבלנות מופלאה האזין לפונים אליו, ונותן להם את ההרגשה שהוא שמח עמם, כאילו אינו מצפה אלא להם. את כל כולו מסר למען הרבים שצבאו על פתח ביתו, ללא כל חילוק מי הוא, מה גילו ומה דרגתו ומאיזה חוג ועדה הוא, הוא נתן עיניו ולבו לשאת בעול עם כל אחד ואחד, להקל מעליו את קושינו, לפשוט ספיקותינו, ולתת תשובה והכרעה ברורה על שאלותינו, הוא נכנס למצבו של כל אחד כאילו זה מצבו שלו עצמו, כדי לשקול ולדון בפרטי הענין שהובא בפניו, שיוכל לפשוט לו את לבטיו על

בשעות הערב נשמעות דפיקות על דלת ביתו של האיש. בני הבית נדהמו לראות בפתח את המרא דאתרא, ששמו נודע בכל קצוות תבל. היה זה רבי עקיבא איגר בכבודו ובעצמו. "באתי לראות אם הנך מציית לי, לבלי לצאת את הבית, עד שהאפוד יהיה מוכן", אמר הגאון

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על מסירותם של גדולי ישראל לצאן מרעיתם

"וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקֹּהֵל" (במדבר כ, ו)

הישר אל הסלון הפרטי של הגרא"ח, שם הוכנה לו סעודה כדי שייטיב את ליבו לפני הנסיעה... ובעוד שהגוי יושב וסועד את ליבו, הורה הרב לשמשו שיקח את הסוס והעגלה של הגוי שחננו ברחוב לפני הבית, יכניסם אל החצר הפרטית של הרב, ויסגור את שער החצר אחריו... "הארוחה הזו עלתה לי ביוקר", זעק הגוי לאחר שיצא החוצה, וראה שהעגלה והסוס נגנבו. הוא לא העלה בדעתו שהם נמצאים בחצרו של הרב, שהיה ידוע בישרו ובצדקותו גם בקרב הגויים. כוחו של הגוי לא עמד לו, והוא פרץ בבכי. "אולי ראית, אדוני הרב, מי גנב לי את העגלה? הרי חיי לא יהיו חיים ללא מקור פרנסה?" - התייפח לפני הרב. ורבי אליהו חיים עומד ונועץ בו את עיניו, ואמור: "יש לי עצה בשבילך: מכור את הסחורה ששדדת לפני שעה קלה מהיהודי, וקנה בשווייה עגלה וסוס חדשים..." הדברים נפלו על הגוי כרעם ביום בהיר. מאד לא היה נעים לו לפשוט את בגדי הנרדף, ולעטות על עצמו בגדים של רודף אכזר ורע לב. פניו האדימו והחווירו חליפות, אבל המרא דאתרא לא נתן לו להתאושש: "נבל שכמותך! באיזו זכות אתה מנסה לעורר את רחמי כלפיך? הרי כאשר היהודי ביקש ממך רחמים, לא חסת ולא ריחמת עליו כלל, וכאשר הפציר בך שתרפה ממנו, לא אבית לשמוע, ועכשיו אתה רוצה שאחוס עליך?!" העגלון ראה שהגרא"ח מייזל מכיר את כל פרטי השוד, והבין שאין

גדולי ישראל בכל הדורות מסרו את נפשם, כדי להציל את צאן מרעיתם מיד עושקיהם. הם לא הביטו על השפלת כבודם, לא חסו על זמנם וממונם, ומסרו כל אשר להם על מנת לסייע בידי יהודי שנעשק.

מעשה היה בעגלון גוי, שהוביל פעם ללודז' סחורה של יהודי שלא שולם עליה מס. כאשר היו כבר קרובים לעיר, פנה העגלון אל היהודי ואמר לו: "אני יודע בדיוק מה טיבה של הסחורה שלך; אנחנו נוסעים הישר אל תחנת המשטרה הקרובה..."

בתחילה לא לקח היהודי את הדברים אל ליבו, ורק כאשר הבחין שהעגלון אכן בדרכו אל המשטרה נתן אל ליבו שהעסק הוא רציני, והגוי מתכוון ליישם את ההבטחה שלו. הוא החל לבקש תחנונים לפני הגוי, אך זה אטם את אזניו וסרב לשמוע.

לאחר כמה זמן התרצה הגוי, ואמר שהוא מוכן להתפשר "אם תשלשל לידי סך של שלוש מאות רובל!".

היהודי נשבע לו כי בכיסו רק כמה רובלים בודדים, אבל הגוי המשיך לדרוש את סכום הכסף הגדול, ואמר ליהודי שאם אין לו כסף - הוא יקבל גם סחורה בשווי הנ"ל...

היהודי שלא היה עשיר במיוחד, החל לבכות ואמר שכל שווייה של הסחורה שלו מגיע לסכום שדורש ממנו הגוי, ואם כן הוא יגיע לביתו בעירום ובחוסר כל. אבל זה האחרון לא הסכים לדבר על ויתורים נוספים, ובליט ברירה מסר היהודי לגוי את כל הסחורה שהיתה בכרכרה, ויצא בידיים ריקות.

כל מה שהיה בידו לעשות, הוא לרשום את מספר הכרכרה ולמסרו למרא דאתרא רבי אליהו חיים מייזל.

מנהגם של עגלונים לודז' היה להמתין להזמנות בכיכר העיר. גם העגלון הגולן עשה כך, ומיד לאחר שהוריד את היהודי האומלל, ופרק את הסחורה הגזולה בביתו, נסע אל הכיכר, והמתין להזמנה נוספת.

הגרא"ח מייזל, שהיה ידוע בפקחותו ובהתמסרותו לצרכי היהודים בני העיר, לא התעלם ממצוקתו של היהודי. הוא מתפנה מכל עיסוקיו חובקי העולם, ומשגר את משמשו כדי להזמין את העגלון ולהודיע לו שגייע לביתו בשעה פלזנית, כי הוא מתכוון לנסוע עמו. בשעה היעודה הגיע העגלון לביתו של הרב, והשמש הוביל אותו

עוד טעם להתווכח עם הרב, ואמר: "רבי לא נגעת עוד בסחורתו של היהודי. היא מונחת בביתי ואני מוכן להחזירה לבעליה!", הרב התרכך קמעה, וציווה על הגוי לשכור עגלה ולהביא את הסחורה לכאן, "ובינתיים גם אני אנסה לברר מה קרה לעגלה שלך...". לא עברה שעה קלה והגוי הביא את כל הסחורה לבית הרב, ומצא שם את עגלתו ממתינה במקום שהניחה בתחילה...

**ויהי בבוקר, כאשר ירד הגאון
מן העגלה, ומשרתו סועדו תחת
זרועותיו, נדהם להיווכח שרגליו
של רבי עקיבא איגר יחפות...
או-אז ידע את אשר נעשה...**

מאד, ומשרתו של הגאון הרגיש שהעגלה נוטה לשקוע בצד הדרך. לא היתה לו ברירה אלא לרדת מן העגלה, ולתמוך בה מן הצד. כך צעד המשרת כברת דרך ארוכה ברגל, כשכולו שוקע בתוך המים והבוץ.

כאשר חלפה הסכנה, והמשרת חזר אל העגלה אמר לו רבי עקיבא איגר: "הרי מן הסתם, הגרביים שלך התרטבו, הנה לך גרביים יבשות להחלפה", והושיט לו גרביים יבשות. "אדוני החיה את נפש עבדו", אמר המשרת לגאון, ולבש את הגרביים היבשות.

במהלך הדרך התפלל המשרת מהיכן השיג רעק"א את הגרביים היבשות, שהרי הבגדים שנטל עמו הגאון מביתו לפני יציאה לדרך היו בתוך מזוודה, והמפתח של מזוודה זו היה בכיסו של המשרת. ויהי בבוקר, כאשר ירד הגאון מן העגלה, ומשרתו סועדו תחת זרועותיו, נדהם להיווכח שרגליו של רבי עקיבא איגר יחפות... או-אז ידע את אשר נעשה, כי ערום-הערים עליו אדונו, ובעודנו הולך בצדי העגלה, פשט את הגרביים מעל רגליו, בהבינו שכאשר ישוב לעגלה תהיינה הגרביים שלו רטובות עד לשד-העצמות, ומסרן לו.... (מתוך הגדה של פסח 'חשוקי חמד')

דרכם של גדולי ישראל היתה לדאוג לזולתם, לקהילתם, וגם לכל יהודי פשוט, כאב רחום ואוהב.

על גאון הגאונים, רבי עקיבא איגר, מסופר, שפעם הגיע למעונו יהודי מבני קהילתו וגילה לו, שמזה זמן רב הוא מרגיש מחושים במוותניו, וכאשר היה אצל רופא הורה לו ללבוש אפוד על מקום הכאבים, כדי שלא יבוא לידי סכנה.

"אבל", הוסיף האורח, "בנוסף לכל הכאבים והצרות, עני אנוכי, ואין בידי פרוטה לפרטה כדי לרכוש את האפוד".

שמע רבי עקיבא איגר כך, והעניק לו מיד את הכסף הדרוש להזמנת החייט הטוב ביותר, אבל בד בבד ציווה עליו לחזור מיד לביתו, "ולא לצאת מן הבית עד שהאפוד יהיה מוכן", כדי שלא יסתכן בבריאותו. עשה האיש כמצוות הגאון, חזר לביתו, והזמין את האפוד.

בשעות הערב נשמעות דפיקות על דלת ביתו של האיש. בני הבית נדהמו לראות בפתח את המרא דאתרא, ששמו נודע בכל קצוות תבל.

היה זה רבי עקיבא איגר בכבודו ובעצמו. "באתי לראות אם הנך מצייט לי, לבלי לצאת את הבית, עד שהאפוד יהיה מוכן", אמר הגאון.

מדברנא דאומתיה, שכל רגע מרגעי חייו היו קודש לה' ולתורתו, מוצא את הפנאי לבוא לביתו של יהודי פשוט, ולבדוק האם הוא אינו יוצא מן הבית, ומסכן את בריאותו... כיצד אפשר להגדיר את המעשה הזה אם לא דאגה לכל בר ישראל?!

ומעשה נוסף על אותו גאון, מלמד אף הוא על דאגתו לכל בריה. פעם נסע רבי עקיבא איגר במשך כל הלילה בדרכו לעיר אחת לענין של מצוה, והיה באותו לילה ריבוי גשמים עד שהתקלקלו הדרכים

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

**הפורתח
בכל יום..**

המייל היומי של 'דרשו'.

קרוב לחצות הלילה הוא שב מבית המדרש, ומוצא את רעייתו כשידיה צורבות ואדומות ומנופחות. מתברר שצנצנת המשחה נעלמה, ככל שחולף הזמן הצריבה מתגברת, ידיה מאדימות ומתמלאות שלפוחיות והכאבים איזמים. הוא מיד מתחיל בחיפושים נרחבים בכל רחבי הבית הקטן, והילד איננו

מסכת חיים שכולה אמונה פשוטה של הרה"צ רבי שמואל סירוטה זצ"ל

"הזמן הסלע הגה נוציא לך מים" (במדבר כ', י')

רבי שמואל נכנס לחדר, התיישב אל השולחן ודיבר אל בורא העולם כדבר תינוק אל אביו: ריבונו של עולם, אתה הרי כל יכול. אין שום ספק שאתה היחיד שיכול לעזור לנו. עשה נא עמנו חסד ואמת, אנו מוכרחים למשחה, עשה נא ברחמיך הרבים שכאביה וסבלה ייפסקו...

עודו מדבר, והנה נענה. כמו בסיפורי המופת הקדומים, נשמעו לפתע נקישות בדלת. הוא ניגש לפתוח, תוהה מי זה יכול להיות בשעה כזאת, והנה בפת עומד השכן, ובידו - צנצנת משחה בדיוק מה שהם זקוקים לה! פלא והפלא!

משסיפר השכן לרבי שמואל את פשר העניין, אי אפשר שלא לראות ביתר שאת את יד הבורא השומרת רגלי חסידיו וידיהם... ובכן, השכן הזה שימש כמזכיר במוסדות "עץ חיים". כחודש לפני אותו לילה התקיימה הגרלה לאחר מגבית לטובת המוסדות. הוא הזכיר לרבי שמואל שבזמנו רכש כרטיס הגרלה, והנה, כרטיסו עלה בגורל והוא זכה בצנצנת משחה...

במשך מספר שבועות, המשיך השכן וסיפר, הוא מסתובב עם המשחה ומחכה להזדמנות להביאה אליו, אולם מכיוון שהוא חוזר לביתו בשעה מאוחרת בלילה, הרי שלא היה לו מתי להביא. הלילה הוא חזר הביתה, נתקל בצנצנת וחשב לעצמו כי הגיע הזמן להביאה אליו, הוא החליט לבדוק אולי בכל זאת מישהו ער שם. ומכיוון שראה שהאור בחדר דולק, התקרב לבית ושמע מבעד לדלת קולות דיבור, והנה הוא כאן להשיב זכיותו...

אחת הנקודות הבולטות ביותר באישיותו של הרה"צ רבי שמואל סירוטה זצ"ל היתה אמונתו הפשוטה והתמימה, הזכה הנקייה והטהורה בבורא כל העולמים, אמונה שליוותה אותו בכל עת ושעה, בכל רגע ומצב. ר' שמואל בעצמו סיפר פעם אחת את הסיפור המפליא הבא לאחד מבניו, והוא מלמד כי כבר בצעירותו חי כך את חייו, באמונה צרופה ותמימה.

היה זה מספר שנים אחר נישואיו. באותן ימים של טרום מכונת הכביסה, היתה מלאכת כיבוס הבגדים מפרכת במיוחד. לצורך כיבוס הבגדים השתמשו בסבון חריף, אותו שפשפו בבגדים עד שהתנקו. החומר הזה צרב את הידיים שנגעו בו, ובכדי לשכך את הצריבה - היו מורחים לאחר מכן משחה מסוימת שהיתה מקלה על הכאב וגורמת לריפוי במהירות.

בכל פעם לפני יום הכביסה, היתה הרבנית תבדלח"א מזכירה לרבי שמואל זצ"ל להביא את המשחה ההיא שתהיה מוכנה ומזומנת בבית שתוכל למרוח תכף לאחר הכביסה. וכך הווה. בכל פעם היה דואג לרכוש צנצנת משחה כזו מבעוד מועד. כך גם היה באותה פעם. בבוקר יום הכביסה הביא את המשחה והניחה במקום הקבוע ויצא אל בית המדרש שם עסק בתורה עד עומק הלילה.

קרוב לחצות הלילה הוא שב מבית המדרש, ומוצא את רעייתו כשידיה צורבות ואדומות ומנופחות. מתברר שצנצנת המשחה נעלמה, ומזה שעה ארוכה שהיא מחפשת את הצנצנת והיא איננה. ככל שחולף הזמן הצריבה מתגברת, ידיה מאדימות ומתמלאות שלפוחיות והכאבים איזמים. הוא מיד מתחיל בחיפושים נרחבים בכל רחבי הבית הקטן, והילד איננו.

לאחר שעה תמימה של חיפושים - נמצאה האבדה בחצר הבניין למטה. אך - שוקת שבורה. הצנצנת ריקה מתוכן, כשהמשחה מרוחה על עפר הארץ. הילד בן השלוש, כך מתברר, מצא את המשחה והסב אותה למשחק מזדמן, וכילה את כל תוכנה על עצים ואבנים...

השעה אחת וחצי בלילה, מצב ידיה של רעייתו הולך ומחריף, וברור שהוא עוד יחמיר עוד אם לא תשים משחת הרגעה ויפה שעה אחת קודם. מה עושים?! למי אפשר לפנות בשעה כזו? לאן אחד - - - חוץ מלבורא העולם בעצמו...

רבי שמואל זצ"ל הניח את הטלפון, ורעייתו הרבנית תבחלט"א שואלת אותו האם יש לו את הכסף, או לפחות מושג קלוש איך להשיג את הסכום המדובר. הוא השיב שעדיין לא, אבל כמובן: ה' יעזור...

כעבור מספר דקות - הוא חוזר הביתה, על פניו אותו מבע שלו ששכן שם כל ימי חייו. ה' עזר. הוא סיפר, כי בדרכו החוצה התפלל אל בורא העולם שימציא לו את הסכום בכדי שלא יפסיד את הדירה, ובדיוק הוא פוגש ידיד, ושאל אותו אם יש לו אולי איזה סכום כסף להלוות לו. הידיד אמר לו שבדיוק עכשיו יש לו, והוציא מכיסו חפיסת שטרות - בדיוק כמניין התשלום שהיה צריך לשלם - והלווה לו!

כי כשאמר שה' יעזור, הוא באמת ובתמים האמין בכך בלי שום ספק. ה' הוא הלא היחיד שיכול לעזור, והוא יעזור...

כך חי בכל רגע ורגע. בשנה האחרונה, כאשר רעייתו הרבנית תליט"א חלתה בנגיף הקורונה ואושפזה במצב קשה מאוד, ולאחר מכן היתה זקוקה לתקופת שיקום, ובאופן טבעי לא עבדה, ולא היתה שום הכנסה לקיים את ביתם שהיה עולה לא מעט, הן בשל ההוצאות הרפואיות הרבות, הן בשל עלות אחזקת אח סיעודי צמוד, והן בשל ההוצאות השוטפות השגרתיות של הבית שלא חדל לארח ולהכניס אורחים. גם כשהמצב היה כזה, שהוא לא יכול היה כך בפשטות לחבוש מגבעת ולצאת החוצה אולי ימצא שם איזה ידיד עם כיסים תפוחים - הוא לא חדל מלהאמין בפועל. באמונה תמימה וחסרת צל של ספק.

ואכן, בתו תחי', שטיפלה בחשבונותיו בשנה האחרונה מעידה, כי בכל פעם ששאלה אותו מה יהיה, והוא ענה שה' יעזור, ה' עזר. היו ניסים מעל לדרך הטבע. בכל יום חיוב, בכל תאריך שהיו זקוקים לסכום גדול שאמור היה לצאת - פתאום הגיעה הישועה, וכל פעם מכיוון אחר ובלתי צפוי! במשך שנה שלימה של אי הכנסה כלל, של חוסר אונים אובייקטיבי מוחלט, הוא דבק באמונתו, והפלא התרחש שוב ושוב ושוב. בכוח אמונתו האמתית והתמימה בלי שום עול חשבונות.

הוא היה ספר מוסר חי של אמונה בהירה ותמה וזכה וחפה מכל סר. בכל הליכותיו זכר אותו, ועל כל נשימה ונשימה הילל ק-ה.

כשסיפר את הסיפור הזה לאחד מבניו הפטיר ואמר: הבט וראה עד כמה מוטלת עלינו המשימה רק להתפלל, לא לחשוב מאין יבוא עזרי אלא להתפלל ולהאמין בכל יכול שימציא את עזרתו באופנים פלאיים שלא היו עולים על דעתנו...

לא ראיתי צדיק נעזב

כך חי לאורך כל ימי חייו, מצעירותו ועד זקנותו. הוא והתהלים שלא מש מידו. מדי יום היה מסיים לפחות פעם אחת את ק"נ מזמורי נעים זמירות ישראל, ובמשך תקופות ארוכות היה אף מסיים פעמיים. הוא חי עם התהלים, חי עם הקדוש ברוך הוא.

למעלה ממחצית שנות חייו סבל מרורות מבעיות בריאותיות ברגליו, כל הליכה עלתה לו בקושי רב, והמצב הלך והחריף עם השנים. לפני כחמש שנים כבר לא היה מסוגל ללכת בכוחות עצמו, ונאלץ להתיישב על כיסא גלגלים. אולם בתקופה הראשונה - היה משתמש בכיסא הגלגלים כהליכון. הוא היה מניח את התהלים על מושב הכיסא, וכך צעד את כמה מאות המטרים המפרידים בין ביתו לבית הכנסת "הר צבי", עקב בצד אגודל, כשלעתים הדרך הקצרה הזו היתה אורכת לא פחות משעה ומחצה! או במושגיו: חצי ספר תהלים...

כל פעם שנשאל מה יהיה, ולא משנה מה העניין, היה מפטיר בכוונה ואמונה אמתית: דער באשעפער וועט העלפן (-הקב"ה יעזור). לא מן השפה ולחוץ, אלא כך באמת האמין וחי. והעובדה היא שתמיד אכן ה' עזר. ראו אצלו ניסים גלויים ממש. 'חרב ההשתדלות', כלשונו של מרנא החזו"א באמונה וביטחון, לא היתה תופסת אצלו כמעט שום מקום. כאשר היתה צרה או כאב או כל עניין שהוא, הדבר הטבעי והמתבקש והראשון מבחינתו היה - להתפלל ולבקש בפשטות מהאבא הכל יכול.

מספר אחד הבנים, כי בתקופה בה השיא את אחד מילדיו, לפני שלושים שנה, רכש עבורו דירה בפרויקט ברחוב שמואל הנביא. הדירות נמכרו במחיר זול מאוד, ומחרים האמיר בקצב מהיר ביותר. הנוהל היה, כי מדי תקופה היו צריכים להביא תשלום נוסף עד לסיום הבניה.

יום שישי אחד, כך מספר הבן, צלצל אליו בעל הפרויקט ואמר לו שעליו להביא תשלום לדירה על סך של כמה עשרות אלפי שקלים - עד לשעה 12 בצהריים. השעה היתה עשר בבוקר. בעל הפרויקט ציין בפניו כי הוא לא מוטרד, ואפילו ישמח אם לא יביא את הכסף, מפני שכיום יוכל למכור את אותה דירה בעשרות אלפי שקלים יותר...

רבי שמואל זצ"ל הניח את הטלפון, ורעייתו הרבנית תבחלט"א שואלת אותו האם יש לו את הכסף, או לפחות מושג קלוש איך להשיג את הסכום המדובר. הוא השיב שעדיין לא, אבל כמובן: ה' יעזור...

איך יעזור? איך בכלל ייתכן להשיג סכום כזה בחלון זמן בלתי אפשרי שכזה? החשבונות הקטנים לא תפסו שום מקום בשיקוליו של רבי שמואל. הוא חבש את מגבעתו ויצא החוצה, להשיג את התשלום.

אמרתי לו: "כבוד הרב, אין זה הווארט שלי, ומדוע הרב מזכיר אותו בשמי ב'שלמי תודה', שהרי אינני נזכר בשום אופן שאמרתי מעולם כזה רעיון טוב". ר' בן ציון צחק, ואמר לי: "הנח, זה יעזור לך בשידוכים של הילדים... ואם כתבת בספר, כנראה שיש דברים בגו". הלפו שנים ובאחת מהצעות השידוכים לבתי...

מהליכותיו הנאצלות של הגאון רבי בן ציון פלמן זצוק"ל

"באר חפרוה שרים" (במדבר כ"א, י"ח)

הנהה מאד, ואמר לעצמו ולמשלחיו: 'אם כך הדבר, מדובר בתלמיד חכם שיש לו בית של תורה'. והשידוך יצא לפועל...
"לימים, נסעתי לאמריקה, ובידי המלצה מהרב שך אודות הכולל שעמדתי בראשותו, אחד הגבירים קרא את ההמלצה והגיב: 'אם הרב שך כותב שאתה תלמיד חכם, בבקשה תאמר 'שטיקל תורה' מספר 'אבי עזרי'...' היה קשה לי מאד באותם רגעים לומר דברי תורה עמוקים, אך נזכרתי בשיעורו של ר' בן ציון בהלכות חנוכה, שבו מביא את חידושו של ה'אבי עזרי' לגבי מי שיש לו רק ב' נרות ביום השלישי של חנוכה. אמרתי לו את הדברים. הגביר לא ויתר: 'הבה נראה שאתה צודק, נפתח יחד את ספר אבי עזרי' - ביקש. פתחנו את ה'אבי עזרי' והראיתי לו. המשכנו לפלפל בידידות. ולפתע אמר: 'השם שלך מוכר לי מאיזה מקום, ואינני יודע מהיכן', התאמץ להיזכר ולפתע נפל ברעיונו: 'אולי ראיתי את השם שלך בספר 'שלמי תודה' האם זה אתה?...'
"הוא פתח את ספר 'שלמי תודה' שבביתו, חיפש חידוש שראה בו לאחרונה, ואכן מצא את הרעיון המוסרי הנ"ל ובו השם שלי. הוא בא על סיפוקו והכריז: 'אם כן, אתן לך פי 10 ממה שאני נותן לכולם!', ונתן...
"מדוע אני מספר סיפורים?" - מסיים האברך בשאלה ומיישב, "כדי לומר: הנה כוח ה'לשם שמים', שעמו חקק ר' בן ציון את שמות האברכים כדי לרוממם, שהמעט הזך, כוחו רב.
"הדלקת נר אחד קטן ב'שמן טהור של חסד' - מאירה למרחקים."

כאשר החל ר' בן ציון לכתוב את חידושי תורתו - למטרת פרסום בספר 'שלמי תודה', לא היה לו זמן, אבל להיפרד מהחסדים לא יכול. מה עשה?

הגה במוחו רעיון פשוט.

כיון שהתקבצו סביב ר' בן ציון עדרים של תלמידי חכמים צעירים ששמעו את לקחו, ובאופן טבעי שומעי השיעורים שואלים ומעירים, מקשים ומתמצים ומרחיבים את ההבנות כדברי חז"ל: "ומתלמידי יותר מכולם", לכן אחרי סיום השיעורים חקק את ההערות שלהם במחברת הפרטית, בשמו המפורש של האברך התלמיד חכם הצעיר, והרכבת יצאה לדרך. מאותו יום, ההערה היתה נאמרת ברבים בשמו המלא של השואל והמשיב.

כמעט בכל שיעור הוזכרו קושיות, תירוצים וראיות בשם אברכים צעירים ממנו בחכמה ובמנין: "והרב פלוני הקשה על קושיה אלימתא". "לפני שלושים שנה הרב פלוני הסביר את הענין". הוי עובדה שאמר בשיעור: "לפני עשר שנים הרב פלוני הקשה", והפלוני הוא נוכח במקום, קם ואמר: "כבוד רבינו, שכחתי לחלוטין, אינני זוכר לא את הענין ולא את הקושיה, אבל אם הרב אומר שכך היה, בטלה דעתי מפני דעתו הרחבה..."

בספר 'שלמי תודה' למאות סימניהם, מוזכרים למכביר שמות של תלמידי חכמים מכל התקופות והגילאים. כי ר' בן ציון היה כמו שיכור ליין - להיטיב בעיקר עם אברכים תלמידי חכמים היגעים בתורה. לכבד אברך! לרומם בן תורה!

חיך אברך וסיפר: "ב'שלמי תודה' אני מוזכר כמה פעמים. והנה, באחד הסימנים הוא משלב רעיון מוסרי ומזכיר שם את שמי. אמרתי לו: 'בוד הרב, אין זה הווארט שלי, ומדוע הרב מזכיר אותו בשמי ב'שלמי תודה', שהרי אינני נזכר בשום אופן שאמרתי מעולם כזה רעיון טוב?'. ר' בן ציון צחק, ואמר לי: 'הנח, זה יעזור לך בשידוכים של הילדים... ולגופו של דבר, אם כתבת מפורש בספר, כנראה שדברים בגו'.

"וכיון שיצא מפי צדיק, אכן כך היה.

"הלפו ימים ושנים ובאחת מהצעות השידוכים לבתי, בקשו לברר עלינו, והעמידו תלמיד חכם לבדוק ולברר. באותם ימים הזדמן לידו של התלמיד חכם ספר 'שלמי תודה' ובו החידוש שכתב בשמי, הוא

יצירות מפולפלות נוספות צמחו במוחו, מתוך תאוה להיטיב

וכעת, הפלוני מעתיק ומפרסם בשבועונים ובירחונים על שמו הפרטי שיעור אחרי שיעור...

"ראש הכולל ענה בשמחה ובחיון: 'ר' יצחק, מה אכפת לך? העיקר שהתורה תתרבה בעם ישראל, ברוך ה' שהתורה מתרבה, זה העיקר, מה זה משנה אם כותב את השם שלי או כותב שם אחר, העיקר שהתורה מתרבה'.

"שתק רגע והוסיף: 'בעיקרון אם הוא אכן כותב זאת בשם עצמו, זה מותר והוא עוד יהיה גדול, כפי שפסק הש"ך...' שאלתי את ר' בן ציון על איזה ש"ך כוונתו?

"מיד ניגש לארון, הוציא מסכת בבא קמא ופתח את התוספתא בבא קמא פרק ז' אות ג' שבה כתוב: 'המתגנב מאחר חבר והולך ושונה פרקו אע"פ שנקרא גנב, זוכה לעצמו שנאמר: 'לא יבוזו לגנב כי יגנובו וגו'. וסוף שמתמנה פרנס על הציבור ומזכה את הרבים וזוכה לעצמו וכו'". עכ"ל, והש"ך בחושן משפט סימן רצב ס"ק ל"ה מביא את הדברים להלכה'.

"שמעתי ונפרדתי מר' בן ציון בקידה. אחרי שנוכחתי שדבריו מכוונים על פי תורה ועל פי ענווה. והוא לא ישנה את דעתו המזוככת. "אגב, כמה פעמים בעת שבאתי להודות לו על ספרו 'שלמי תודה' אמר לי: 'תאמר תודה לבן שלי שיחי', לא לי, כי הרי הוא עיין וכתב וערך את הספר, והכל שלו'..."

"עתיד הקב"ה לעשות שחוק לצדיקים" (פסיקתא). אבל רק לאלו היודעים לשחוק כאן בעולם הזה, ועל השחוק הזה נספר. "שאלתי את ר' בן ציון - סיפר באוזנו תלמיד חכם תושב ירושלים - "אני מוסר בכולל שבראשותי חידושי תורה ששמעתי בשיעוריו, ולא תמיד אני זוכר לומר בשם אומרו, ואברכים חושבים שאלו חידושי תורה שלי, האם הרב מוחל לי על זה?".

הוא פשוט החל לצחוק. לא מילא פיו בשחוק, אבל צחק. "הרעיון של המחילה, הצחיק אותנו. הביט עלי בתמיהה: 'אדרבה, העיקר שהאברכים נהנים מהדברים. תמשיך כך הלאה, ואשמח בכך מאד'".

"הרעיון של 'בקשת מחילה' הצחיק את רבי בן ציון פלמן. ותבינו שצחוק אצל הרב פלמן היה דבר נדיר מאד, רק כאשר כלו כל הקיצין. אמרו עליו על רבי בן ציון, שלא מילא פיו שחוק בעולם הזה כלל, כנפסק בשו"ע סימן תק"ס.

"והיה הצחוק הזה של ר' בן ציון, הולך לפניו מאז, ומאיר לי את העולם באור חדש. והצחוק הזה, הפסדתם שלא ראיתם אותו, הולך בליבי מאז ועד עתה. אני מתגעגע לראות כזה צחוק עוד פעם אחת".

"לשחוק אמרתי מהולל - זה שחוק שמשחק הקדוש ברוך הוא עם הצדיקים בעולם הבא" (שבת דף ל' ב').

הוא השחוק על העולם, הלגלוג הנסתר על אלו המחפשים כבוד או פרסום, ורודפים אחרי עצמם, אך לא מוצאים את עצמם עד זקנה ושיבה...

(מתוך הספר 'ללא שם')

"ראיתי כמה פעמים בימי חמישי שר' בן ציון ישב עם אברכים, והכין להם 'שטיקל תורה' כדי שיהיה להם מה למסור לשווער בשולחן שבת. וכיון שפחד אולי הענין לא ברור להם לחלוטין, שמא ה'חבורה' לא תיאמר כראוי, וכדי שלא יהיו להם בושות, לכן בדרך כלל הקפיד לבקש: 'לא כדאי שנשאיר את הרעיון בראש, הבה נעלה את החידושים על הכתב, וכך תהיה לך אפשרות לחזור עליהם במנוחת הנפש, ועד ליל שבת תוכל אף להוסיף נפח ומשקל לחידושים'. והם הגיעו מוכנים ומצויידים לסעודת השבת על שולחן השווער".

כיצד חשב על הרעיונות הללו? איש אינו יודע, אבל מה שברור שהלב סיפר למוח שלו: 'דע לך, ר' בן ציון, ממש לידך בכולל פוניבז', יושבים אברכים צעירים המתארחים בשבת על שולחנו של השווער, ו...אין להם 'שטיקל תורה' לומר לפניו. אבוי'. ואז, הלכו האברים ועשו את מה הלב והמוח יעצו להם, וכפי שסיפרנו לכם.

הצחוק הנדיר

היו היה יהודי יקר ז"ל, שחיבר ספרים בכישרונותיו אבל כגודל כישרונותיו כך קטנותו... הוא לא היה אדם גדול אלא קטן. כלומר? גדול בכמות, אבל קטן באיכות...

היהודי גילה את אוצרותיו של רבי בן ציון - את רעיונותיו ההלכתיים הפרקטיים הלמדניים.

בבוקרו של יום, הוא הגיע ב'דרך ארץ' להיכל הכולל וביקש מר' בן ציון, שיתן לו לשמוע את ה'קלטות' של השיעורים.

ר' בן ציון ניגש לאברך שהקליט לעצמו את השיעוריו, וביקש ממנו: "האם תוכל לתת לפלוני את ה'קלטות' של השיעורים".

האברך נתן לו בשמחה את כל ה'קלטות'.

והנה לפתע, צצו להם 'מאמרי הלכה' למיניהם בשבועונים, שיעור אחרי שיעור משיעורי ר' בן ציון, על פי מה שמע בקלטות... הוא אפילו לא שינה את הניסוח של הדברים אלא תמלל ופרסם דברים מתוקים כצורתם. ו...מעולם לא הזכיר את שמו של מחדש החידושים.

לימים מועטים החל היהודי לכתוב בחוברת תורנית נוספת, וגם בה העלה על הכתב כמעט מילה במילה, בלי להזכיר את השם של הרב פלמן.

"נדהמתי מאד וכאב לי" - סיפר האברך בעל הקלטות - "לפחות שיזכיר פעם אחת את ר' בן ציון, ובפרט שהוא מעתיק כמעט מילה במילה, והכל בטוחים שאלו החידושים שלו, ומי כמוני יודע שהכל גנוב.

"בחיל ורעדה ניגשתי לרבינו הגר"צ, מדוע בחיל וברעדה? כי בשיח כזה קיים חשש איסור 'לשון הרע', וידעתי כי הדבר המסוכן ביותר הוא לדבר לשון הרע עם ר' בן ציון.

"אמרתי לראש הכולל: 'רצוני לדבר עם הרב, לא לשם לשון הרע, אלא לתועלת, כיון שנעשה דבר לא צודק'. סיפרתי לו את כל הפרטים: 'הרב ביקש ממני לתת ליהודי פלוני קלטות מהשיעורים,

מתחילה חשב המשגיח ר' חצקל, שמא מקרה הוא, והמתין עוד כמה ימים. אך הכסף לא בא, גם לא לאחר שבוע, שבועיים ושלושה. לפליאתו הרבה, גם בחודש שלאחריו לא הגיעה המשכורת כלל! אולם לאחר שגם בחודש השלישי התעכבה המשכורת, כבר היה ברור שמהו אינו כשורה! במשך כל שנותיו בישיבה לא היתה זכורה לו תופעה משונה שכזו! הוא החליט בדעתו לגשת למחרת למשרד...

הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א על הביטחון בהקב"ה

"יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ וגו'... על אשר מריתם את פי למי מריבה" (במדבר כ, י"ב-כ"ד)

מרון איש האלקים האור החיים הקדוש, זכותו יגן עלינו, מאריך בפרשתינו בדרך נפלא לברר אשר נלאו כל המפרשים להגדיר, מהו בדיוק חטא מי מריבה. כמו שפתח בזה: "פרשה זו רבו עליה כל מפרשי התורה, ותרתי בה לאור באור החיים" וכו'. עיין שם שהאריך בעשר דברים שליקט בגאונותו מדברי הקדמונים, עד שהעלה דרכו ברוח קדשו כיד ה' הטובה עליו. בדרך התשיעית הוא מביא דעת ספר העיקרים (מאמר רביעי פרק כב) למורנו הרב יוסף אלבו ז"ל (מהקדמונים) שעיקרו של חטא זה הוא במיעוט האמונה והביטחון בו יתברך, כנאמר "יען לא האמנתם בי".

הזלזול הזה בתשלומי המשכורות זה כמשלוש חודשים?! ברם משהעמיק יותר בענין, והתבונן בדרכי המוסר והישר, כדרכו בהתבוננות ובמתינות בכל ענייני החיים חשב שמא יש בשאלה שכזו במשרד משום פגם במידת הביטחון, שעליה עמל והתייגע רבות. שכן דבר זה פשוט ומוחלט בליבו, שאין פרנסתו תלויה במשכורת זו או אחרת, רק הקב"ה יתברך בעצמו זן ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כינים כמבואר בתנא דבי אליהו (רבה פרק יג) ששליש מהיום יושב הקב"ה בכבוד ובעצמו זון מפרנס ומכלכל את כל העולם כולו. אם כן, שמא אין מידת ההשתדלות מחייבת לחקור ולברר את סיבת התעכבות הצ'קים, אחר שכבר עשה ההשתדלות מצידו בעצם קבלת משרת המשגיחות בישיבה. שהרי זאת ידוע, שמדרגת ההשתדלות שבמצות הביטחון תלויה בדרגת הבוטח, שככל שבטחוננו חזק יותר - מספיקה לו השתדלות מועטה יותר. [עיין בספר הקדוש דגל מחנה אפרים (פרשת בשלח) בשם הבעל שם טוב הקדוש, זכותו יגן עלינו, שהדבר תלוי במהות 'הבוטח-המבטיח-והמובטח', עיין שם].

הלך אפוא ר' חצקל ועשה 'שאלה' אצל הגאון הצדיק רבי שמואל הומינר זצ"ל, שהיה ידוע בגדולתו, בגאונותו ובידיעתו הברורה והבהירה בכל ענייני מוסר ומידות, ובעיקר בדבקותו במידת האמונה והביטחון, שאף חיבר ספר מיוחד מקיף ויסודי במידה זו, הנקרא

הגאון רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל המשגיח המפורסם בישיבת פוניבז' בעל "אור יחזקאל [הנקרא בפי התלמידים: "ר' חצקל"]", היה אומר שעל כמה עניינים הוא מכיר טובה לגאון הצדיק הנודע רבי שמואל הומינר זצ"ל מירושלים ת"ו.

העניין הראשון: פעם אחת התעכבה משכורתו בישיבה. חלפו כמה ימים מראש חודש ועדיין לא הגיעה המילגה החדשית. היתה זו תופעה נדירה בישיבת פוניבז' - כידוע הקפיד מאד הגרי"ש כהנמן זצ"ל על תשלומי המשכורות בזמן המדויק ושלא לאחר אף ביום אחד! מתחילה חשב המשגיח ר' חצקל, שמא מקרה הוא, והמתין עוד כמה ימים. אך הכסף לא בא, גם לא לאחר שבוע, שבועים ושלושה. לפליאתו הרבה, גם בחודש שלאחריו לא הגיעה המשכורת כלל! אולם לאחר שגם בחודש השלישי התעכבה המשכורת, התעורר חשד כבד בלב הרב. כאן כבר היה ברור שמהו אינו כשורה! במשך כל שנותיו בישיבה לא היתה זכורה לו תופעה משונה שכזו! הוא החליט בדעתו לגשת למחרת למשרד, ולדרוש במפגיע לברר מהו

המשגיח הצדיק מחל לו על האיחור בלב שלם, ועודדו והיזקו לשום תמיד מבטחו בה, ולא להניח הדאגה לכרסם אל הלב, כי היא הורסת כל שלוות החיים, ונוטלת חייו של אדם

כאשר נפגש ר' חצקל לאחר מכן עם הרב ר' שמואל הומינר, סיפר לו דברים כהווייתן, והודה לו על עצתו הטובה. הראה לפניו ר' שמואל בענין זה דברים כדורבנות שכתב רבינו הרמב"ם ז"ל בפירוש המשניות, שלהי מסכת ברכות (פ"ט מ"ב), אחר שהאריך ביסודות האמונה

מפרש לנו הרמב"ם טעמו ונימוקו שמאריך בענין הנוגע ליסוד האמונה, ולהוכיח קצת מהסכמת בקיאי הפילוסופים לדברי הכתוב - מחמת שיותר יקר וחשוב ללמד בענייני אמונה ובעיקרי הדת, "יותר מכל אשר אלמדהו" בשאר מקצועות התורה שחיבר הרמב"ם, כמו ספר "היד החזקה" האדיר שחיבר, שהוא "משנה תורה" כמו שקראו הרמב"ם ותשובות הרמב"ם, ושאר הכתבים - מכולם יותר חשוב לו ללמד בענין האמונה, ובדברים הנוגעים לעיקרי הדת וליסודות האמונה!

ר' חצקל שמח מאד על 'מציאה' זו, והכיר לר' שמואל טובה גדולה על כך. כמה שבועות לאחר מכן היה ספר פרוש המשניות להרמב"ם מונח על שולחנו, והיה מראה קטע זה לאנשים שנכנסו אליו ונדברו עמו באותם הימים [ואף הזכירו אז במכתבו לבנו, בספרו הנודע "אור יחזקאל" (ח"א דף קיט) בזה הלשון: "כל דברי ההולכים כעת, על דבר חיזוק אמונה בעיקרי הדת, וזה לשון הרמב"ם המשניות סוף ברכות" וכו' עד כאן לשונו].

(מתוך הספר טיב המעשיות)

"מצות הבטחון". בו בחר ר' חצקל בתור 'הפוסק' בהלכות בטחון. ר' שמואל שמע את השאלה בקשב רב, ולאחר שיקול הצדדים פסק שאף כי לאנשים רגילים אין נראה שתחשב שאלה שכזו כפגם בביטחון ואם המשכורת מתעכבת יש לגשת למשרד ולברר סיבת האיחור; אבל במדרגה שלך, בתור משגיח בישיבה המרבה לשוחח בוועדים עם התלמידים על שלמות מצוות הבטחון, בדרגות כאלו יש לחוש שגם זה יחשב מעט פגם בביטחון. עדיף אם כן בשב ואל תעשה. "ובכן אל תשאל כלום! ותבטח בהשם יתברך בענין הפרנסה, ולא בשום מבטח אחר זולתו!"

לא עברו ימים רבים, והנה מגיע שמש הישיבה לביתו של ר' חצקל, ובידו שלוש המשכורות של החודשים האחרונים בשלמותן! הוא התנצל מאד וביקש סליחה ומחילה על האיחור וסיפר לפניו השתלשלות העניין, שבאמת מצד הישיבה היו הצ'קים מוכנים בזמנם ובמועדם בכל שלושת החודשים כפי הסדר הרגיל בכל חודש. "אכן קיבלתי את המעטפות במשרד הישיבה, כדי למסור אותן לרב, כמו את שאר משכורות אנשי הצוות, אבל בעמדי כעת לפני חתונת בני, ונצרכת דחוף למעט ממון, ובהיותי מכיר את תכונתו ואת עדינות נפשו של כבוד הרב הצדיק שמסתמא כשיראה שהמשכורת מתמהמהת לא יגש מיד אל המשרד לברר אודותיה, לכן הרשתי לעצמי לדחות מעט את העברת הצ'ק אל הרב, והשארתי אותו בינתיים לעצמי, על מנת לשוב ולשלם כשאשיג את הכסף... כך נהגתי בשלושת החודשים האחרונים ודחיתי את תשלום הפרעון מיום ליום, עד שכעת ברוך ה' השגתי הכסף, ובאתי מיד לפרוע החוב". [ברור שאיסור גמור לעשות כן!]

המשגיח הצדיק מחל לו על האיחור בלב שלם, ועודדו והיזקו לשום תמיד מבטחו בה, ולא להניח הדאגה לכרסם אל הלב, כי היא הורסת כל שלוות החיים, ונוטלת חייו של אדם. בודאי יעמוד השם יתברך לימינו בתור השותף השלישי שבשידוך (קידושין ל:) ויסייעו להשיא את בנו בכבוד!

על זה העניין היה ר' חצקל מכיר טובה להרב ר' שמואל הומינר, שמנע ממנו את הברורים במשרד. שכן אילו היה נכנס למשרד בשאלתו אודות משכורתו בשלושת החודשים האחרונים, הרי שמיד היו מגלים את הגניבה הגדולה שביצע השמש, ועל אתר היו מפטרים אותו ממשרתו, והיה נשאר ללא עבודה! והרי טפלא תליא ביה, והוא כעת לפני חתונת בנו נוצרץ ביותר למשרה זו!
הענין השני:

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

"לא הייתי מוותר על השנה הזאת בישיבה, אפילו בתמורה למיליון דולר! אין בלבי אפילו שמץ של חרטה על כך שהגעתי אז לישון כאן לילה אחד. זאת היתה ההחלטה הכי טובה שקיבלתי בחיים שלי, והיא עשתה אותי למאושר באדם!"

ראש ישיבת 'אחינו' לצעירים, הרה"ג ר' מיכאל ברלין, מספר על מה שרואה בעיניו על
בחורים הממיתים עצמם באוהלה של תורה, ועל הסייעתא דשמיא המיוחדת להם הזוכים

אליעזר (לייזר) רוט

"אדם כי ימות בְּאֵהָל" (במדבר י"ט, י"ד)

"כולנו מכירים את מאמר חז"ל על מי שממית עצמו באוהלה של תורה, שבלי זה אין התורה מתקיימת בו", כך ראש ישיבת 'אחינו' לצעירים, הרה"ג ר' מיכאל ברלין בשיחה מיוחדת עם 'לקראת שבת'.

"מה זה ממית עצמו באוהלה של תורה? הכוונה שאדם מקריב מעצמו ומפקיר את עצמו למען לימוד התורה. זאת דרגה מאוד גבוהה, אבל כשאנחנו מדברים על הקרבה עצמית למה אנחנו מתכוונים? קצת חם לו, אבל הוא מתעלם מהחום ולומד.

"מה עוד? המקום בבית המדרש לא הכי נוח, קצת צפוף, אבל הוא לא מסתכל על עצמו, ממית עצמו באוהלה של תורה. יש לו חובות בבנק, יש לו דאגות, הוא מנסה להכניס את הילד שלו בישיבה הכי טובה והכי מרשימה וכדו', אבל כשהוא מתיישב ליד הסטנדר הוא שוכח מהכל, זה ממית עצמו באוהלה של תורה? יתכן. זאת בוודאי דרגה מאוד חשובה, הלוואי וכולנו נזכה ללמוד בכזאת צורה, של לשכוח מהעולם וללמוד למרות כל המפריעים והדאגות.

"אבל יש דרגה נוספת, גבוהה יותר ונעלה יותר. זאת הדרגה של תלמידי הישיבה שלנו, ישיבת 'אחינו' לצעירים, ותלמידי הישיבות האחרות בסגנון הזה, צעירים מתחזקים שעזבו את כל מה שהיה להם, הפקירו את כל העבר שלהם, את כל החברה והסביבה, והלכו לעולם חדש, גלו למקום תורה לא רק מבחינה פיזית, אלא גם מבחינה תרבותית ואפילו נפשית.

"היש לך 'ממית עצמו' גדול מזה?..."

"בחור צעיר בעולם החילוני, שכל תאוות העולם הזה מונחות לפניו בלי להתאמץ. יש חברים עם מכוניות נוצצות, יש אופנועים למרוצים ופעלולים, כלים טכנולוגיים הכי מתקדמים עם התוכן הכי מרתק והכי ממכר, יש לו עולם של מסיבות כאלו ואחרות, הוא צמוד למסכים מכל מיני סוגים יומם ולילה, אירועי הספורט השונים תופסים את כל עולמו, וכל החיים שלו בתוך הבועה הזאת.

"ואז, ביום מן הימים, מגיע פתאום אותו הבחור הצעיר, ומחליט לעזוב את כל זה. את כל מה שהזכרתי, ומה שלא הזכרתי ולא

פירטתי מסיבות מובנות וידועות. הוא עוזב את הבית, עוזב את החברים, הוא מניח מאחוריו את כל העולם התרבותי שלו, אפילו את הבגדים שהיה רגיל ללבוש והמותגים שהוא שאף אליהם, נעלי הספורט, את המוזיקה שהוא אהב לשיר ולשמוע, את הכל, הכל הכל! הוא לא משאיר לעצמו שום דבר מהעבר שלו. כלום!!!

"וכל זה למה? כי הוא רוצה להיות בן ישיבה. הוא רוצה ללמוד תורה, להתעלות בלימוד, להתקדם ולהיות בעזרת ה' תלמיד חכם. זה לא ויתור, זאת לא הקרבה, זאת מסירות נפש אמיתית כפשוטה. הבנאדם מוותר על כל מה שהוא, רק כדי ללמוד תורה. היש לך 'ממית עצמו' יותר מזה?"

התורה מתקיימת

"האמת ניתנת להיאמר", מוסיף הרב ברלין, "אנחנו רואים כאן דברים לא הגיוניים. בחורים שהגיעו לישיבה בגיל 14 או 15, אחרי שעד לפני חודשיים או שלושה לא ידעו בכלל מה זה גמרא, ומאיזה צד פותחים ספר.

"אחרי תקופה, הם פשוט הופכים לבני תורה לכל דבר ועניין. הם מגיעים לגיל 16 ו-17 כבחורים חרדיים מבית. כאילו הם למדו כל ימי חייהם תורה, בחיידרים הטובים ביותר. אנחנו שולחים אותם להיבחן בישיבות הכי טובות, והם מתקבלים ללא קושי.

"איך זה קורה? כי יש להם סייעתא דשמיא מיוחדת שהתורה

מתקיימת אצלם, אחרי שהם המיתו את עצמם עליה. הם פשוט זוכים להשיג בזמן קצר יחסית, את מה שבדרך הטבע לוקח שנים ארוכות כדי להשיג.

"יש לנו בלי סוף סיפורים על הצלחות מדהימות, של בחורים שיוצאים מכאן עם מסכתות שלמות ביד, אחרי שנבחנו עליהן ישר והפוך. זה ממש דברים שבכל יום.

"כשחושבים על מסירות הנפש שלהם, הכל מובן והכל ברור. אני אספר סיפור שקרה ממש במוצאי השבת האחרונה: היה לנו בחור שהגיע במסירות נפש לישיבה. ככה לפחות הוא טען באוזניו של המגיד שיעור, שנזף בו למחרת על זה שהוא קצת איחר לשיעור.

"מה זה מסירות נפש? שאל אותו המגיד שיעור, שקצת התגרה בו בחביבות, 'לא נותנים לך פה אוכל? אתה הולך למוות פה?'

"ואז הבחור סיפר סיפור שהותיר את המגיד שיעור עם פה פעור: 'נכון אמרתם לנו שחייבים לבוא לישיבה כל שבוע במוצאי שבת, ולא ביום ראשון, נכון?'

"אז אני הגעתי כל השנה במוצאי שבתות, כשהייתי נוסע הביתה לשבת, היה חורף ומוצאי השבתות היו ארוכים, אבל עכשיו הזמן נהיה צפוף, ואני לא יכול להספיק להגיע מהמושב שלנו לכאן בתחבורה ציבורית, כי אני צריך לנסוע מהמושב לבאר שבע, ושם לחכות לאוטובוס שייקח אותי לירושלים, ומשם ללכת מהתחנה המרכזית לתחנה שממנה מגיעים למודיעין עילית, ואחר כך את כל הנסיעה וכו', זה לוקח כמה שעות, אני לא יכול לעשות את זה כששבת יוצאת בסביבות שמונה בערב, ועד שאני מאורגן לצאת מהבית השעה כבר אחרי תשע בלילה.

"אבל חייבים להגיע לישיבה בזמן! אז מה עשיתי? פתחתי את המגירה שלי, לקחתי את הכסף שחסכתי בעמל וביגיעה, צלצלתי לתחנת המוניות והגעתי לישיבה במונית ספיישל, על חשבוני הפרטי, בזכותי על זה חלק משמעותי מאוד מכספי החסכונות שלי. זאת לא מסירות נפש? יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו, והממון שלי חביב עלי מאוד!..."

לילה אחד בישיבה...

"מי שלא מכיר את הסגנון של הישיבות האלו, עלול להתבלבל אם ייכנס לכאן בטעות", מתאר הרב ברלין את המצב בבית המדרש... "יש לנו כלל שאנחנו לא מדברים עם הבחורים בכלל על לבוש ישיבתי. כל אחד לובש מה שהוא רוצה. הם נכנסים בשיעור א', עם הבגדים הרגילים שלהם. חולצות טריקו, מכנסי ג'ינס, כל אחד איך שמתאים לו, באיזה צבע חולצה שהוא רוצה ואיזה מותג של מכנס. אנחנו לא מתערבים להם.

"אחרי זמן מה בישיבה, הם מחליפים לבד את הבגדים לבגדים ישיבתיים רגילים, ולא כי מישוהו ביקש מהם, אלא כי זאת האווירה בישיבה, והם רוצים להפוך לבני תורה, הם ויתרו על כל כך הרבה, שהביגוד זה שום דבר מבחינתם. אבל עד שהם מחליפים, הם יושבים בבית המדרש ככה, ולידם בחורים משיעור ג', בחורים תלמידי חכמים, ישיביש'עורס לכל דבר ועניין. אתה לא מבין מה

קורה פה: זאת ישיבה או תיכון? מה זה פה? "אבל אנחנו דווקא שמחים ומאושרים, על זה גאוותנו. אנחנו אף פעם לא נגיד לבחור שלא ישחק כדורגל. ההיפך הוא הנכון, תשחק, תוציא מרץ, תשתולל, למה לא? אבל כשהוא שוקע בלימוד ומתחיל להרגיש את הטעם המתוק שבתורה, הכדורגל כבר לא מעניין אותו בכלל..."

"מה אנחנו כן נגיד לבחור? בוא שב ותלמד. תטעם, תתחיל להבין, תתחיל להרגיש את הטעם המתוק. זהו! כי אחרי שהוא מרגיש את המתקנות שבתורה, כל השאר כבר מתגמד לעומת הלימוד.

"בעניין זה אספר סיפור שהיה לנו בימים האחרונים, כשנשיא ארגון 'אחינו' רבי דוד הופשטטר שליט"א הגיע לביקור בישיבה שנמצאת תחת נשיאותו, ושנסדה על ידו.

"היינו צריכים לעשות מסיבת סיום מסכת לכמה בחורים, אז שילבנו את המסיבה לכבוד הביקור של הרב הופשטטר, ובמהלך הסעודה והביקור החגיגי, ביקש אחד התלמידים את רשות הדיבור.

"הוא החזיק את המיקרופון ביד וסיפר את הסיפור שלו: 'הגעתי לכאן בראש חודש אלול האחרון', הוא מספר, 'האמת שלא תכננתי. אני סיימתי את הלימודים בבית הספר היסודי, והתוכנית שלי היתה להמשיך לתיכון. לא חשבתי בכלל ללכת לישיבה.

"אבל פעילי 'אחינו' הגיעו אלי, הם ראו שיש לי משיכה ללימוד גמרא, ושכנעו אותי בכל כוחם לבוא לישיבה. עם כל הכבוד, לא השתכנעתי, הייתי בטוח שאני הולך ללמוד בתיכון.

"בא אלי אחד הפעילים ואמר לי: 'צדיק, תקשיב לי רגע! הרי הלימודים בתיכון מתחילים רק בראשון לספטמבר, זה יוצא שבועיים אחרי ראש חודש אלול. מה אכפת לך לבוא לישיבה לשבוע אחד? תבוא, תהנה מהחוויה. יש פנימייה ברמה גבוהה, יש חדרי משחקים ופעילות, יש בית מדרש ממוזג, חבר'ה איכותיים, הכי מעניינים בעולם, תבוא לשבוע של חוויה, ואחר כך תלך לתיכון אם אתה רוצה!'

"אבל אני צחקתי, אמרתי שאני וישיבה לא הולכים ביחד. אני לא הסגנון של בחור ישיבה. לא רוצה ולא מעוניין. מצד שני קצת הסתקרנתי איך זה נראה, אז החלטתי לבוא ליום אחד.

"הגעתי לישיבה בלי שום ציוד. לא הבאתי ספרים, לא בגדים להחלפה, אפילו לא מברשת שיניים, כי תכננתי להיות שם כמה שעות, ואחר הצהריים לנסוע הביתה.

"הגיע המשגיח הרב פריזנד וקלט אותי. הוא שואל אותי, 'מה זה? למה לא הבאת תיק עם ציוד אישי בסיסי? לא הבאת כלום? מילא מצעים, כרית ושמיכה אני אביא לך מהבית, אבל מה עם בגדים להחלפה, מה עם שמפו ומגבת, מינימום?...'

"אמרתי לו: 'כבוד הרב, אני לא באתי לישון כאן בלילה. אני פה רק לכמה שעות... עוד מעט נוסע הביתה, והאמת דווקא מעניין כאן, אולי אני אבוא מחר לביקור נוסף, עוד יום בישיבה. למה לא? אבל אני לא הולך לישון כאן...'

"הרב פריזנד הסתכל עלי, כמו על מישהו שאיבד את השכל: 'מה קורה איתך? אתה רוצה להרגיש חוויה של ישיבה בלי לישון

סיפר ה'פני מנחם' זצ"ל, שהאמירה הזאת גרמה לו להצטער צער עמוק מאוד על כך שבקטנותו הסיח את דעתו, ומאז הוא היה מקפיד מאוד לומר 'קדושה' וגם לכוון בה כראוי

הגאון רבי אהרן מרדכי גרין שליט"א, מרבני בית שמש, מדבר על חינוך, על תפילה ועל הקשר ביניהם

ישראל וייס

"וַיִּצְעַק אֶל ד'" (במדבר כ', ט"ז)

במסגרת פרויקט מיוחד שנערך ב'בית היין' - העלון החדש של 'אחינו', מראיינים כותבי העלון מדי שבוע אב ובנו בראיון משולב, ובגיליון הקרוב ניתן לקרוא בעלון ראיון עם הגאון רבי אהרן מרדכי גרין שליט"א, מרבני בית שמש ובעל מחבר 'לקוט הלכות ועניינים הנוגעים למעשה', יחד עם בנו הרב יעקב גרין, אחראי צוות חונכים של הארגון.

השיחה עסקה בנושא חינוך והחדרת אהבת תורה בלב הילדים והתלמידים, ומאחר והרב גרין הנו בעל וותק של למעלה מעשרים שנה כמחנך ור"מ, קיבלנו ממנו כמויות בלתי נדלות של רעיונות, דברי הדרכה, ווארטים וכמובן גם סיפורים לרוב, בהזדמנות זו קיבלנו ממנו סיפורים ורעיונות למאמר נפרד עבור 'לקראת שבת', כאשר תחזינה עיניכם מישרים.

השיחה עסקה בנושא החינוך, ובתוך השיחה הזכיר הרב גרין את דברי מרן בעל 'אילת השחר' זצ"ל, שאמר פעם שכשהורים מעירים לבנם פעם אחת על התנהגות שאינה ראויה, זה נכלל בגדר של חינוך וכך יש לנהוג, כמובן שההערה צריכה להיות כראוי, באופן שעושים השתדלות שהיא תתקבל על לב השומע. אם ההערה לא התקבלה בפעם הראשונה, יש לחשוב היטב לפני שמעירים בנושא פעם שנייה, ורק אם מגיעים למסקנה שההערה צפויה להביא תועלת אפשר להעיר, אבל להעיר בפעם השלישית, זה תמיד מזיק ויש להימנע מכך, כי זה לא בגדר של חינוך או תוכחה. "אני אספר סיפור ששמעתי, ושנותן דוגמה מאוד טובה לגבי הדרך לחנך ילד בצורה נכונה ולהעיר לו באופן שייכנסו הדברים בלבו.

"את הסיפור הזה סיפר כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה'פני מנחם' מגור זצ"ל, שסיפר על עצמו שבהיותו ילד התפלל בבית המדרש של אביו ה'אמרי אמת' זצ"ל בשבת בבוקר, ובגלל שהתפילה היתה ארוכה, והיה דוחק גדול, הוא הסיח את דעתו ואיחר באמירת קדושת 'כתר' בחזרת הש"ץ של מוסף.

"אחרי התפילה, שמע על כך אביו, קרא לו ושאל אותו: היודע אתה מדוע אומרים 'כתר' רק במוסף ולא בשחרית?".

לאחר שעורר בו את התהייה בנושא, קרא ה'אמרי אמת' לבחור

בונם ליקיווער הי"ד, שהיה חבר ומדריך לבנו של הרבי, על פי בקשתו של הרבי ה'אמרי אמת', והראה לו מדרש בעניין.

מספר ה'פני מנחם' שלאחר ימים אחדים, לפני הלימוד הקבוע שלהם, הראה לו את המדרש שאומר שהמלאך הממונה את התפילות נוטל את כל התפילות שהתפללו בכל בתי הכנסיות, ועושה אותן עטרות בראשו של הקב"ה, ומכל תפילה שישראל מתפללים נעשה כתר להקב"ה. והוסיף ואמר ל'פני מנחם', שלפני כמה ימים, בשבת, כשהמלאך הביא לקב"ה את הכתר של תפילות השבת, היה שם חלל ריק והקב"ה שאל את המלאך למה חסרה כאן אבן? השיב המלאך שזה בגלל שהילד פנחס מנחם לא אמר 'כתר' בשבת....

סיפר ה'פני מנחם' זצ"ל, שהאמירה הזאת גרמה להתבייש בושה נוראה, וגרמה לו להצטער צער עמוק מאוד על כך שהסיח את דעתו מאמירת קדושת 'כתר', ומאז הוא היה מקפיד מאוד לומר קדושה וגם לכוון בה כראוי.

"הסיפור הזה, שסיפר מרן ה'פני מנחם' מגור זצ"ל, מלמד אותנו שיעור חשוב מאוד בדרכי החינוך, אבל הוא כמובן גם נותן לו פתח לחשיבות של התפילה, כמה גדול כוחה של כל תפילה, איזה פלאות היא מחוללת בעולמות העליונים.

"והאמת שזה נושא אחד מחובר, כי כדי לחנך את הילדים, הדבר הכי חשוב זה להתפלל. אי אפשר להצליח בחינוך בלי להתפלל על

כך, ומצד שני, כשמתפללים על חינוך הילדים, מחוללים נפלאות. "אספר בזה מעשה נפלא ששמעתי על מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, שפעם אחת באו לפניו הוריו של נערה שנזרקה מהסמינר, בגלל שהתנהגותה לא היתה כשורה, והיה חשש שהיא תשפיע לרעה על חברותיה.

"באו ההורים והלינו על הנהלת הסמינר שככה הוציאו את הבת שלהם, ואוטמים את אוזנם משמוע קול תחינה ותחנונים. ההורים מוכנים להתחייב ולהבטיח, שישגחו על הילדה בשבע עיניים ושהיא מבינה שטעתה ורוצה להשתפר, אבל הנהלת הסמינר לא מוכנה לשמוע שום דבר, ובכך בעצם דנה את הבת לקלון נוראי, ואולי גם מגרשת אותה מהסתפח בנחלת ה' חלילה וחס, כי התוצאה של כזה מעשה עלולה להביא להתדרדרות רוחנית נוראה.

"זימן הרב שטיינמן זצ"ל את מנהל הסמינר, וביקש לדעת אם אכן היתה כזאת בישראל. מנהל הסמינר השיב שאכן נכונים דברי ההורים, אבל להנהלה לא היתה שום ברירה, כי הילדה אכן משפיעה לרעה על חברותיה.

"זעקו ההורים חמס, מה זאת אומרת לא היתה ברירה? הרי התדרדרות לא קורית ביום אחד. המנהל מספר שכבר דיברו עם הילדה, והסבירו לה מה יהיו ההשלכות של ההתנהגות שלה, ובכל זאת זה לא עזר. אז למה לא דיברתם אתנו, עם ההורים?

"השיב המנהל, כמצטדק לפני מרן הגראי"ל, שאכן אולי היתה זאת טעות שהנהלת הסמינר לא עדכנה את ההורים, אבל הוא לא רואה איך זה היה משנה את התמונה, בכל מקרה הבת התנהגה כמו שהתנהגה, וגם אם ההורים היו מעירים לה - זה לא היה עוזר כלום.

"עמדה שם האמא של הילדה והחלה לזעוק מרה: 'מה זאת אומרת לא יכולנו לעשות שום דבר? חס וחלילה, איזה דיבורים אלו? היינו יכולים להתפלל! וכי קלה היא בעיניכם? אם הייתי יודעת שמצבה הרוחני של הבת שלי נמצא בסכנה, הייתי פותחת ספר תהילים ושופכת דמעות כמים בתפילה. זה בוודאי היה עוזר ומשנה את ההתנהגות שלה, ולא היינו מגיעים ליד כך שיזרקו אותה מהסמינר!"

"שמע הרב שטיינמן זצ"ל את דברי האם, והכריע שהיא אכן צודקת. הנהלת הסמינר חייבת לתת לילדה הזדמנות נוספת, והפעם יוכלו ההורים להתפלל על הבת, ובעזרת ה' היא תשפר את דרכיה, ולא תהווה סכנה רוחנית לשאר התלמידות בכיתתה."

בעניין זה אספר מעשה נוסף ששמעתי מפיו של אחד מגדולי תלמידי החכמים בדור, שמגיע ממשפחה של תלמידי חכמים מופלגים. אביו היה יהודי מאוד מיוחד, כיהן כרב בקהילה מאוד חשובה וחיבר ספרים, וכל הבנים צעדו בעקבותיו. כולם היו המוצלחים ביותר בחידור ובישיבה, ובאמת היו משפחה לתפארת, שכל אחד ואחד מבניה צמח ממש גדול בתורה.

"אבל אחד הילדים היה כמו נטע זר במשפחה. הוא היה שובב, ופחות השקיע בלימודים. בחיידר חשבו שהוא יגדל, השובבות תעבור לו והוא יתחיל להשקיע בלימודים כמו אחיו הגדולים. אבל הוא גדל והשובבות לא עזבה אותו. נכנס לישיבה קטנה ונשאר שובב, היו לו בעיות עם הצוות החינוכי וההתמדה שלו לא היתה יוצאת דופן, בלשון המעטה..."

"כשהוא הגיע לגיל 16, פתאום חל שינוי גדול בהתנהגות שלו. הוא הפסיק להשתובב, הפסיק להתעניין בפוליטיקה ובשטויות, והתחיל ללמוד בקצב הולך ומתגבר, ממש הפך למצוין שבמצוינים, כמו אחיו הגדולים.

"כולם חשבו שהוא פשוט התבגר, גם הוא עצמו חשב שמדובר בענין של גיל. וכך במשך כמה שנים הוא למד והתעלה עד שזכה להתארס עם בתו של תלמיד חכם מופלג, וביום החופה שלו, אבא שלו אמר לו: 'בני יקירי אתה זוכר שפתאום בגיל 16 התחלת להיות רציני, ובתוך תקופה קצרה הפכת להיות הבחור הכי טוב בישיבה?' "אתה יודע למה זה קרה? לא בגלל שהתבגרת, לא בגלל שיצר השובבות עזב אותך, לא בגלל שהפוליטיקה נהיתה פחות מעניינת ממה שהיה קודם. היתה לזה סיבה אחרת..."

"שתדע שכשנהיית בן 16, אני ואמא שלך ישבנו ודיברנו עליך. אמא אמרה לי שהיא מאוד מודאגת מהעתיד שלך, מה יצא ממך כשאתה מתנהג ככה ולא לוקח את החיים ברצינות, איזה שידוך תקבל כשאתה לא לומד ברצינות ולא יודע כלום? ואם תקבל אשה לפי מעשיך, איזה ילדים יהיו לך... איך הם יראו. אוי ואבוי... "חשבנו מה לעשות? והחלטנו להתפלל. כן כן, להתפלל. ביום ההולדת שלך, כשנהיית בן 16, לקחנו מונית, ונסענו לצפון. למירון ופרצנו בבכי, אני בעזרת הגברים ואמא בעזרת הנשים. התפללנו ובכינו, אמרנו את ספר התהילים, עלינו למונית ונסענו לטבריה, על ציון רבי עקיבא והרמב"ם, היינו בעמוקה ובשאר קברי צדיקים, כל היום התפללנו ובכינו, התפללנו ובכינו, לבורא עולם שיהפוך את לבבך וייתן לך יצר טוב לעבדו באהבה וביראה, שתוכל ללמוד בהתמדה ושתרצה ללמוד בהתמדה.

"מאותו יום החל להתחולל שינוי עצום. כמובן שלא זנחנו את התפילות, המשכנו להתפלל עוד ועוד, כשנגד עינינו אנחנו רואים את השינוי האדיר שהתחולל בתוך הלב שלך, איך פתאום עזבה אותך משובת הנעורים, ופתאום הפכת לבחור בוגר, רציני ובעיקר מתמיד וירא שמים אמיתי. כל זה בכח התפילה.

"ולמה אני מספר לך את זה, השלים אביו את דבריו, 'כי אתה עומד להיכנס מתחת לחופה. החיים עוד מלאים אתגרים, יהיו לך קשיים ומהמורות, בעזרת ה' יהיו לך ילדים תצטרך להתמודד עם קשיי פרנסה, עם בעיות בחינוך, לכולם יש קשיים ובעיות, אבל אני נותן לך עכשיו מפתח שיעזור לך לפתוח את כל המנעולים. קח ספר תהילים, ובכל פעם שיש לך קושי תתפלל לקדוש ברוך הוא, כי הוא שומע תפילות כל פה. ואם תתרופף חלילה ההכרה הזאת בלבך ביום מן הימים, פשוט תסתכל על עצמך ותזכור, שאתה בעצמך עדות חיה ומוחשית לכך שהתפילות עוזרות ופועלות."

יום אחד מגיע כלב לאטליז. ניגש לדלפק, ומציג לקצב המופתע פתק הצמוד לרגלו. על הפתק כתוב לאמור: "קצב נכבד, שים נא באמתחת הכלב שני קילו בשר מסוג זה וזה. באמתחתו יש גם ארנק ובו הכסף לתשלום. את העודף שים בארנק". הכלב עמד והמתין בסבלנות. עשה האיש כאשר נתבקש, תוך שהוא חושב לעצמו, כיצד ידע הכלב את המטלות המוטלות עליו?

רב העיר כרמיאל, הגאון רבי צבי מרגלית שליט"א: כמה טובה הקב"ה מרעיף עלינו

"יָרַב הָעָם עִם מִשָּׁה" (במדבר כ', ג')

כאשר דנים במעשי האבות חובה לנקוט בזהירות מופלגת. לעיתים אנו טועים ומנתחים את מעשי האבות לפי הבנתנו הפעוטה והחלושה. אך לא די בכך שאם ראשונים כבני אדם אנו כחמורים, ואם ננסה להשוות את ה'הבנה' של החמור להבנה האנושית, נבין את המרחק הגדול בינינו לבין הראשונים. קל וחומר בן בנו של קל וחומר איזה מרחק עצום, מרחק שנות אור, ישנו בינינו לבין האבות הקדושים. מלבד זאת אי אפשר להבין מעשה כראוי, בלי להתמצא באותה סיטואציה. מבלי להיות בפועל באותה התרחשות. לראות ולחוות אותה. האדם אינו מסוגל להבין את המערכים, הדילמות וההחלטות, כאשר הוא רק לומד עליהם מפי הכתב, וגם זה בקיצור נמרץ וברמזים גלויים ונסתרים. זו אחת הסיבות שרבים וטובים מתנגדים לעריכת הצגות ומחזות אודות מעשי אבותינו, ואף לציור דמויותיהם ומעשיהם. אין לנו שמץ של מושג איך הם נראו, מה עשו ומה פעלו. ובכל זאת, אנו לומדים את מעשי האבות, לא כדי להבינם, שהרי אין זה בכוחנו, אלא כדי ללמוד מהם את הניתן ללמוד עד כמה שאנו מסוגלים. "מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי". לקחת מוסר. להפיק לקחים. הכל כדי שהדברים יסייעו לנו בעבודת ה' יתברך. אם מגיעים על ידי לימוד מעשי האבות לתובנות חיוביות, והיה זה שכרנו. אבל, צריכים אנו כל העת לשנן שאין אנו יודעים אם אכן כך היה, אם זו היתה הכוונה. מה היו המניעים והסיבות. אנו מנסים לדלות בשכלנו הדל מסרים ולקחים, ומשתמשים בהם לצורך עליה רוחנית והתקרבות לבורא יתברך.

אחד מגיע כלב לאטליז. ניגש לדלפק בנימוס מופלג, ומציג לקצב המופתע פתק הצמוד לרגלו. על הפתק כתוב לאמור: "קצב נכבד, שים נא באמתחת הכלב שני קילו בשר מסוג זה וזה. באמתחת יש גם ארנק ובו הכסף לתשלום. את העודף שים בארנק". הכלב עמד והמתין בסבלנות. עשה האיש כאשר נתבקש, תוך שהוא חושב לעצמו, כיצד ידע הכלב את הדרך אל האטליז, כיצד יודע הוא לחזור לבית בעליו, כיצד מבין הוא את המטלות המוטלות עליו. ובכלל מיהו בעליו המאושר?

נסתקרן עד מאוד והחליט לעקוב אחרי הכלב. הוא צועד בעקבות הכלב. הלה מגיע למעבר חציה. מביט ימינה ושמאלה ושוב ימינה ורק אז חוצה. מגיע למעבר מרומזר, ממתין לאור ירוק, ואז חוצה את הכביש. הקצב נדהם יותר ויותר. כך צועד לו הכלב בנחת. חוצה רחובות וסמטאות. בדרך הוא עובר לי תאי הדואר. שולף מפתחות, פותח תיבה, מוציא את המכתבים ומניח אותם בכליו.

בסופו של דבר מגיעים לבית מידות. שער הבנין סגור. כדי להכנס לחדר המדרגות יש להקיש קוד. הכלב מרים את כפו, מקיש את הקוד הדרוש, והדלת נפתחת בזמזום. המלווה המופתע יותר ויותר צועד בעקבותיו. הכלב ניגש למעלית, לחוץ על הכפתור ונכנס. שוב לוחץ

אל לנו לעורר ציפיות מוגזמות. נשמח במה שיש לנו

חלק מהקושי שלנו בעולם הזה, נעוץ בכך שיש לנו ציפיות מוגזמות. לעיתים מעצמנו לעיתים מבן הזוג, לעיתים מהילדים, לעיתים מהידידים ומהסביבה. לא רואים את חצי הכוס המלאה. נוהגים בכפיות טובה ביחס לטוב המושפע עלינו משמים. מספרים סיפור בדיוני ודמיוני, שיש בו מוסר השכל לענייננו. יום

לקראת שבת

הספר
שכבש
את העולם
היהודי

**עכשיו בחזרה על מדפי הספרים בחנויות
המובחרות ובמשרדי 'דרשו'**

**סט 5 כרכים מרהיב
 עם אלפי סיפורים ופנינים מרתקים
 מחייהם של רבותינו הקדושים
 לפי סדר פרשיות השנה
 מעורר לבבות לאהבת השם יתברך
 ותורתינו הקדושה**

ניתן להשיג בחנויות הספרים או במוקד 'דרשו' 02-5609000

זמן קצר לפני יציאת התהלוכה לעבר ביהכ"נ, הוזמנה האישה לבית הרב להיות נוכחת בהלבשת ספר התורה החדש במעיל שהיא טוותה בידיה, אך כאן נכונה לה אכזבה גדולה, המעיל הולבש על הספר אך התברר שהוא קצר מדי... ואז היא העלתה רעיון נועז....

זאת חוקת התורה - זאת התורה לא תהא מוחלפת!!

יונתן זינדל/פלאשופ

הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג שליט"א

"זאת חקת התורה... ויקחו אליה פרה אדמה תמימה" (במדבר י"ט, ב')

זאת חוקת התורה - מצוה זו של פרה אדומה חוקה היא ללא טעם ואין להרהר אחריה! כך מביא רש"י הקדוש בבאור המילה 'חוקה'. התמיהה הגדולה היא, מדוע א"כ כתבה התורה "זאת חוקת התורה"? מדוע לא כתוב 'זאת חוקת הפרה' כי הרי בתורה עצמה ישנם מצוות רבות שיש בהם טעמים, ולמה כללו את כל התורה בשם 'חוקה'? שנית, בכל התורה כתוב בתחילה 'דבר אל בני ישראל' ואח"כ מה לדבר, ואילו כאן כתוב קודם מה לדבר 'זאת חוקת התורה' ואח"כ דבר אל בני ישראל, מדוע?

במילים אלו מונחת אבן הפינה לאמונתנו חוסן בתורה הקדושה ובאמיתותה! כמו שמצוות פרה אדומה היא חוקה ללא טעם, כך כל התורה כולה, גם המצוות שנאמר בהן טעם, חובת קיומן היא כחוקה, ללא טעם והבנה אלא בגזירת הבורא. מי שמקיים את התורה בגלל טעמים והבנות... סופו ח"ו להתאים את התורה לרוחו ולרוח התקופה והזמן, כמנהג ודרך התנועות הכפרניות שקמו לרועץ לעם ישראל.

זהו סוד קיומה של מסורת התורה מאז מעמד הר סיני! אותן תפילין, אותה ציצית, אותה מצה וסוכה, כבר אלפי שנים ללא שינוי קל שבקלים! כל חכמות ותרבויות העולם עברו וחלפו כלא היו, ורק חכמת התורה נותרה כפי שניתנה ללא שינוי כלל.

מכאן יוצאת קריאת תיגר רועשת, לכל אלו המנסים להתאים את חוקי ומצוות התורה לרוח הזמן רח"ל, באמרם כי חובה היא להתאים את המצוות להתפתחות הטכנולוגיה והאנושות, אבל אינם מבינים כי כל קיום חכמת התורה הוא בשמירתה כנתינתה מסיני, כאז כן היום ללא שינוי כלל! כל התנועות שניסו לשנות ולהתאים... נעלמו באבק היסטוריה...

זאת חוקת התורה! בלא טעמים אלא כגזירת הבורא כי זאת התורה לא תהא מוחלפת!

בזה מבואר גם מדוע כתוב בתחילה "זאת חוקת התורה" ואח"כ "דבר אל בני ישראל", כי כתוב כאן כותרת!! "זאת חוקת התורה" לפני כל המצוות והציוויים יש לדעת כי "זאת חוקת התורה", גם אם בדיבורים או בציוויים נאמרים טעמים לחלק מהמצוות, אבל הכותרת היא "זאת חוקת התורה" - ולא תהא מוחלפת בכל זמן ועת!!

סיפור מרתק סיפר המגיד הנודע מארה"ב הרב פסח קראהן שליט"א:

קהילה קטנה התארגנה לכתובת ספר תורה עבור בית הכנסת שבקהילתם, ארגנו ערבי התרמה כדי לאסוף תרומות הנצרכות לכתובת ספר התורה, שכרו סופר מומחה, וציפו בקוצר רוח להשלמת העבודה ליום הכנסת ספר התורה להיכל ה'!

כדי לשתף גם את הנשים במצווה ובאווירה המחשמלת ששרתה בקהילה, הוטל עליהן להכין מעילים עבור ספר התורה החדש, הובהר להן מראש שכל המעילים יהיו בשימוש, אך היפה ביותר ייבחר ליום הכנסת ספר התורה לבית הכנסת, הנשים עבדו במרץ רב כל אחת התאמצה לתפור ולרקום את המעיל הנפלא ביותר... ובהתקרב היום המיוחל הביאו כל הנשים את המעילים לבית ראש הקהל כדי שיבחרו את היפה ביותר.

והנה הגיע יום הכנסת ספר התורה, והרב עם ראש הקהל נתבקשו לבחור את המעיל היפה ביותר, הבחירה הייתה קשה אולם לבסוף הוחלט על מעיל מסויים שנתפר ע"י אישה מבוגרת. התרגשותה של האשה הייתה גדולה, הנה יש שכר למאמציה והיא תזכה בכבוד הגדול ובזכות הגדולה לפאר את ספר התורה ביום חגו...

זמן קצר לפני יציאת התהלוכה לעבר ביהכ"נ, הוזמנה האישה לבית הרב להיות נוכחת בהלבשת ספר התורה החדש במעיל שהיא טוותה בידיה, אך כאן נכונה לה אכזבה גדולה, המעיל הולבש על הספר אך

בהקיצין!". וצריך להבין שמדובר בשנתו של הגאון שהיה ישן רק שעתים ביממה, ובשעות אלו היה משיג יותר מכל 22 שעות שהיה ער ולומד ולומד כמלאך ה'...

והוסיף וסיפר להם, שבלילה האחרון גילו לו מן השמים סודות נפלאים על הפסוק "עלו זה בנגב" [נחשוב מה כבר אפשר לחדש בפסוק כזה, שכתוב את סיפור הדברים שקרו כשנכנסו לארץ ישראל] לא פחות מאלפיים ומאתיים ושישים אופנים לבאר פסוק זה, והוסיף להם הגאון שבאופן אחד שהתגלה לו, ידע דרך זה את כל הכוחות של הבריות בבריאה, ומה עניינו של כל אבר ואבר.

מבהיל! וכך כשהתעורר הגאון משנתו, מרוב שמחה התחיל לסדר הדברים בשכלו, ולא ברך ברכת התורה, וכידוע שיטת הגאון שצריך לברך ברכת התורה גם על הרהור, וסבר שכיון שהרהר בתורה קודם שברך, נענש מן השמים ונשכחו ממנו כל הגילויים הנפלאים האלו, ועל זה עצבו פניו היום.

הוא מספר שהם ברכוהו 'הרחמן יחזיר לרבנו אבדתו בקרוב' ובאמת חזרו לו.

האם מבינים אנחנו מה זה חכמת התורה, אין לנו שמץ של הבנה בגודל ועוצם חכמתה, לפחות נבין שהיא חוקה! שא"א כלל לדעת טעמיה, וא"כ א"א כלל לעבור על פסיק מפסקיה ותג מתגיה, ושום רוח וזמן לא יכולים רח"ל לשנות או להתיר בטענות סרק של קושי ונוחות וכדו', אות מאותיות התורה!!
זאת חוקת התורה! לא תהא מוחלפת!

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצווייג,
כתבו ל: 7622500@gmail.com

התברר שהוא קצר מדי.... הגבאים ניסו למשוך את המעיל ולמתוח אותו אך ללא הועיל, מבוכת האישה הייתה גדולה. בן רגע נמוגה גאוותה ואת מקומה תפסה הבושה והאכזבה.

ברגע האחרון, כאשר הרב וראש הקהל עמדו ללכת ולבחור מעיל אחר, קראה האישה בקול: "יש לי רעיון! אפשר בהחלט להשתמש במעיל שלי!". הכל תמהו: הכיצד? המשיכה האישה ואמרה בחשיבות כי הדבר פשוט מאוד... "קחו סכין וקצרו את יריעות הספר ואז המעיל וודאי יתאים"...

סיים הרב קראהו את סיפור המעשה: כשלא מקבלים את התורה כמות שהיא - זאת חוקת התורה ללא טעם והבנה - אלא מנסים הכל להבין, בסוף גם מנסים להתאים ולשנות רח"ל את התורה לפי מידות הזמן ותחלואי התקופה, עד שלא משאירים שם זכר ושארית לתורת ה'.

כדי להבין עד כמה עמוקה מיני ים חוקת התורה מצותיה ואורחותיה, ולדעת עד כמה אין שייך כלל לנסות ולהבין וח"ו לשנות לפי הבנת הרוח והזמן רח"ל, נראה את המעשה הנורא הבא:

יש מעשה נורא מאדוננו הגר"א שמביא ר' חיים ואלו"נר: ביום טוב של פסח נכנסו שני תלמידים אל הגאון להקביל פניו ברגל, והנה הם רואים ששמחתו אינה שלמה, יש הרי מצוה של שמחת יו"ט אך היתה על ארשת פניו של הגאון חוט של עצבות.

שאלו התלמידים את רבם לפרש הדבר, ובתחילה לא רצה לגלות להם, אך לאחר שהפצירו בו אמר להם, "אמנם אין דרכי לגלות, אבל אני רוצה לקיים דברי חכמים 'דאגה בלב איש ישיחנה'", ואמר להם הגאון: "דעו לכם, שההשגות שאני משיג בשנתי איני משיג

המשך מעמוד 20 | הגאון רבי צבי מרגלית שליט"א

ולחורבתו". יש לו כלב שעושה עבורו את כל השליחויות על הצד הטוב ביותר. אבל, "וכל זה איננו שווה ל". למה? כי הוא שכח את המפתח. הטריח אותי לפתוח את הדלת...

סיפור זה, שכמובן לא היה ולא נברא, ואף משל לא היה, משקף נאמנה את מצבנו. כמה טובה הקב"ה מרעיף עלינו. כמה אושר ושמחה מעניק לנו הקב"ה ברוב חסדו וטובו. ואנו איננו שמחים. איננו מרוצים. מתלוננים על פרט זה או אחר שנדמה שחסר לנו. צריכים אנו לדעת ולהפנים שהקב"ה יודע טוב מאיתנו את צרכינו. חלילה לנו להיות כפויי טובה.

אי אפשר לבוא בדברים כגון אלו לאנשים ברחוב. אנשים שאינם מבינים אינם יודעים ואף אינם מתעניינים.

אבל אנו, שחונכנו על ברכי האמונה התמימה בבורא יתברך, על כך שאין אדם נוקף אצבעו למטה אלא אם כן הכריזו עליו מלמעלה, על כך שיפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי עולם הזה, נקל לנו בהרבה לקבל בשמחה וברצון את כל הבא עלינו, לברך ולהודות על כל הטובה שהקב"ה עושה עמנו.

(מתוך הספר 'מפיק מרגליות' ויגש)

על הקומה הדרושה, וכך עולים שניהם.

סוף סוף מגיעים אל הדירה. הכלב דופק על הדלת אך אין מענה. דופק שוב ושוב, ואז נפתחת הדלת, בפתח מופיע בעל הבית כאשר הוא עטוף במגבת. הלה מביט בכעס על הכלב ונוזף בו קשות. מה זה? איך אתה לא מתבייש? הייתי צריך לצאת בגללך באמצע המקלחת! הקצב לא יכול להסתיר את תדהמתו, פונה לאיש: "סליחה שאני שואל, אבל הכלב כל כך מנומס, כל כך יעיל, עושה הכל בדרך הראויה ביותר. לא ראיתי דבר כזה בחיים! מדוע אתה כועס עליו, מה רצית עוד שיעשה?" עונה לו בעל הכלב: "מה זאת אומרת, זהו כלב רשלן וחסר אחריות. זו הפעם השניה היום שהוא שוכח את המפתח"...

אלו ציפיות יש לבני אדם! לאיש זה יש כלב נאמן ונפלא, משרת אותו כמעט כמו שהנחש היה משרת את האדם לולא החטא. כך אומרת הגמרא [סנהדרין נט ב], "רבי שמעון בן מנסיא אומר, חבל על שמש גדול שאבד מן העולם, שאלמלא נתקלל נחש, כל אחד ואחד מישראל היו מזדמנין לו שני נחשים טובים, אחד משגרו לצפון ואחד משגרו לדרום להביא לו סנדלבוניו טובים ואבנים טובות ומרגליות. ולא עוד, אלא שמפשילין רצועה תחת זנבו, ומוציא בה עפר לגנותו

הישועות יעקב שהשתוקק לעקוב אחריו, התחבא מתחת למיטה שהוקצתה עבור האורח, ומשם עקב אחר שקידתו ולימודו הפלאי, עד שנרדם שם הישועות יעקב במחבואו, משהתעורר עם אור שחר גילה להפתעתו המרובה, שהאורח דנן עדיין שקוע בלימודו באותו ניגון וחיות...

גאב"ד חרדים הרה"צ אשר אנשיל כ"ץ שליט"א: גדולה תורה שנותנת חיים לעושיה

"זאת התורה אדם פי ימות באהל" (במדבר י"ט, י"ד)

מפסוק זה דרש ריש לקיש (ברכות סג): 'אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה', שזאת התורה תתקיים רק באדם כי ימית עצמו עליה.

ללא לימוד אינו חי!

ה'חשק שלמה' ידוע היה כגאון הגאונים, עד כדי כך שכשהוא היה עלם צעיר בגיל י"ז, כבר ידע את כולא שמעתתא ותלמודא בעל פה, והיה יודע לקרוא בכל מקום בש"ס שהיו מצביעים לו דפים שלמים ישר והפוך כפשוטו בעל פה.

גאון זה קיים בנפשו את 'ממית עצמו עליה' במלא מובן המילה. במסירות נפש עילאית שקע באהלי תורה, בלא להביט על עצמו ועל צרכיו כלל ועיקר. וכידוע שהתבטא עליו מרנא החפץ חיים זצ"ל, שלא היה בדורו אדם המוסר נפשו לתורה כמוהו.

המעשה דלהלן יבהיר לן באפס מה, עד כמה המית עצמו על התורה, כפשוטו. וכך היה מעשה:

החשק שלמה זצ"ל נפל פעם ל"ע למשכב והיה במצב סכנה של ממש, הרופא שבדק אותו חקר ומצא שחוליו נובע מחמת שאימץ את מוחו למאוד, על כן, פסק הרופא, מחויב הגאון לחדול מלימודו לתקופה של זמן מה, עד שישוב המוח אל איתנו וייצא מכלל סכנה.

הרופא אך סיים את דבריו ויצא את הבית, ולאלתר תוך כדי דיבור קפץ החשק שלמה ממיטת חוליו כנשון נחש, אץ רץ כל עוד נשמתו בו לארון הספרים, העמיד והערים על שולחנו ערימת ספרים מכובדת וכן רגע שקע בתלמודו כמימים ימימה כאילו ולא אירע דבר.

בני ביתו שחששו לחייו, ניסו בכה ובכה לשכנעו לציית לרופא להפסיק מלימודו, כי הוא מסכן את חייו. ההפצרות לא הועילו מאומה הוא המשיך בלימודו תוך כדי ביאור מעשהו, וכה אמר: 'אמנם צודקים דבריכם כי ע"י הלימוד הנני נכנס לסכנה, אך גם ללא לימוד תורה נפשי בסכנה, כי אין סכנה גדולה יותר לנפש האדם מביטול תורה, 'על כן', סיים הגאון את הסברו 'מעדיף אני למוות מתוך תורה, מאשר למוות מתוך ביטול תורה!', ולאלתר שב וצלל בתלמודו.

ודברים כאלו אמר רבי יונתן (שבת שם) על הפסוק דילן 'לעולם אל ימנע אדם את עצמו מבית המדרש ומדברי תורה... שנא' "זאת התורה אדם כי ימות באוהל" אפילו בשעת מיתה תהא עוסק בתורה!.

ואליבא דאמת, התורה יש בה סם חיים והיא סגולה לרפואה כדכתיב 'ולכל בשרו מרפא' ובהדיא שנינו (אבות ו ז) גדולה תורה שנותנת חיים לעושיה, וכן כתיב (משלי ג טז) "אורך ימים בימינה".

וכך הוי, הגאון החשק שלמה התיישב ללמוד, המית עצמו באהל תורה וזכה לחיים באריכות ימים ושנים.

דף גמרא 'להחיות את הלב'

ה'ישועות יעקב' בדרשותיו, כשחפץ היה לשבר את שומעי לקחו מהי אהבת התורה אמיתית, מסירות נפש לתורה ו'ממית עצמו עליה', היה מספר את הסיפור דלהלן שאירע עם מרנא ה'קדושת לוי' הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב ז"ע, שהוא עצמו היה עד לה.

וכה סיפר ה'ישועות יעקב':

היה זה בערב יום הקדוש יום הכיפורים, מיד אחרי נשואי, בעודי סמוך על שולחן חותני בעיר יערוסלב. החג פרס את כנפיו, השמש שקעה כבר וביהמ"ד המקומי מלא היה כולו בתושבי העיר. לפתע נפתחו דלתי ביהמ"ד, ואדם שאינו מוכר נכנס להיכל, כשהוא כולו אחוז שרעפים וכולו אומר אימה ויראה מפחד יום הדין ומפחד יושב תהילות ישראל. ללא נטילת רשות ניגש תיכף האורח הזר לעמוד התפילה, כסה את פניו בטליתו ובקול זעקה פתח מיד ב'על דעת המקום ועל דעת הקהל'...

המתין מעט, ובשאלת ארי בקול חוצב להבת אש פצח בתפילת 'כל נדרי' בבכי ובתחנונים.

הקהל כולו, הגבאים ושליחי הציבור, שהשתוממו למאוד על המתרחש,

ועל האורח שתפס ללא אומר את מקומם של בעלי התפילה והחזנים, נסוגו אחור מרוב ההתלהבות וההתעוררות שהשרה אותו אורח זר על כל הקהל הקדוש, ובהכנעה מלאה פתחו גם הם את פיהם בכבוד ראש בתפילת היום, כשכולם מקבלים עליהם עול מלכות שמים באימה.

כשהסתיימה תפילת כל נדרי סברו שעתה יפנה האורח הזר מקומו לבעלי תפילת ערבית, אך לא, האורח לא זז ממקומו, ובנוסף מרטיט וכובש לב פתח האורח בתפילת ערבית, קורא 'ברוך שם' בקול רם, פותח בנגינת 'עלה תחנונינו' וכוותיק ורגיל ממשך לאורך התפילה כולה כאילו ובמקומו הטבעי הוא.

סיימו הקהל תפילת ערבית, והאורח עודנו עומד במקומו משורר שיר הייחוד ברוב רגש, וממשיך באמירת ספר התהילים במתינות ובכוונה. הציבור שבו לבתייהם וכששבו בהפציע אור השחר פגשוהו באותו אורח שעדיין עומד על מקומו, והוא מסיים רק עתה את ספר התהילים. ובגומרו את התהילים כבר הגיעה שעת התפילה ותיכף המשיך והתחיל ה'בעל תפילה', הלא הוא האורח העלום, את תפילת השחר מ'אדון עולם' ועד סופו, כך גם בעת קריאת התורה, הוא עלה לבימה והחל לקראות בתורה. לאחמ"כ, שב בחזרה למקומו לתפילת המוספין, במתיקות נפלאה ברוממות הרוח והנפש, כשהקהל כולו משתומם ונסחף אחריו לפסגות רמות, שומעים את השם הנכבד והנורא יוצא מפיו באימה וביראה בסדר עבודת הכהן הגדול.

בלא עייפות וללא לאות המשיך הבעל תפילה בתפילת המנחה, וגם בה עלה וקרא בתורה, המשיך בנעילה לעורר רחמים וסיים בתקיעת שופר ובקבלת עול מלכות שמים, כנהוג.

התפילות שיצאו מלב החזן עלום השם היו נעלות מכל תיאור, הם היו מלאות התעוררות והשתפכות הנפש, נוטפים קרבת הבורא ועריבות המילים, ובכל מילה ותיבה שנאמרו, התעלו כל הקהל לעולמות אחרים, עד שכסבורים היו המתפללים, וביניהם אני - מספר הישועות יעקב - שהחזן העלום אינו אדם כי אם מלאך הוא. גם עצם התפילות וגם כוחותיו הגופניים שעמד ברציפות על מקומו מתחילת החג ועד סופו על רגליו, כל אלו קירבו אל הדעת שמא מלאך הוא ולא בשר ודם.

לאחר שסיים האורח תפילת ערבית של מוצאי החג, כשהוא עדיין על מקומו לפני העמוד, רק אז הסתובב לראשונה לעבר הקהל, כשפניו מאירות כשמש וחיוך טוהר זך עליהם, ובפה מלא מאחל את בני הקהילה בברכת 'גוט יו"ט' ופיתקא טבא.

ממשיך הישועות יעקב בסיפורו: חותני שהיה ידוע כמכניס-אורחים גדול, ניגש אליו והזמינו להבדלה ולשבירת הצום בביתו, האורח נענה להזמנה וסר יחד עם חמי לביתו, מרוב השתוקקותי לראות ולדעת מי הוא ה'מלאך' הלזה ומה פשר מעשיו הפלאיים, התלוויתי אף אנכי אליהם לראות בבת עיני כיצד הוא יתנהג בבית חותני, הלוא תורה היא וללמוד אני צריך.

חמי כיבד את האורח להבדיל, וכמעשהו לאורך היום גם עתה הבדיל בקול רעש גדול וביטירת כוונה, כשסיים נפל באפס כוחות על הכסא הסמוך, שתה את היין, וביקש באין כח בפיו להביא משהו 'להחיות את לבו'. משראיתי זאת, אומר הישועות יעקב, הסקתי שא"כ בילוד אשה עסקינן ולא במלאך, שהרי מלאכים אינם אוכלים. אולם, חיש מהר

התבדיתי.

תיכף אחר שמלאו בקשתו והביאו לפניו מזונות ומגדנות בשפע, דחה אותם מלפניו, וביאר את כוונתו שרוצה להחיות את נפשו בלימוד גמרא, כיון שמחמת עבודת היום לא הספיק ללמוד, ולכן הוא מבקש אם אפשר להביא לפניו מסכת סוכה לילך מחיל אל חיל. בפליאה עצומה הביא לו חמי את מבוקשו ולא עברו רגעים מעטים עד שצלל האורח במעמקי ים התלמוד, בחיות ובהתלהבות, כאילו לא צם וכאילו לא עמד בתפילה רצופה לפני עמוד התפילה מיום האתמול כי יעבור.

הישועות יעקב שהשתוקק לעקוב אחריו, התחבא מתחת למטה שהוקצה עבור האורח, ומשם עקב אחר שקידתו ולימודו הפלאי עד שנרדם שם הישועות יעקב במחבואו, משהתעורר עם אור שחר גילה להפתעתו המרובה שהאורח דנן עדיין שקוע בלימודו באותו ניגון וחיות. רק כשסיים את כל המסכת הלך לבימה"ד לתפילת שחרית גם היא לא נפלה באיכותה מקודמיה, ורק לאחמ"כ שבר את צומו בן הל"ו שעות...

או אז, הפטיר הישועות יעקב, הסקתי שצדקתי בהשערתי הראשונה ושגיתי במסקנתי האחרונה, ואכן כן מלאך הוא, אדם קדוש זה. ועליו התכוון דוד המלך באומרו (תהילים מ ט) "ותורתך בתוך מעיי", שהיה שבע מדברי תורה ולא ממיני מגדים.

הישועות יעקב עדיין לא ידע מיהו אותו מלאך-אדם, עד שנודע לו לאחמ"כ שהיה זה הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע

(סיפור זה הינו בעל יחסן גדול, והוא מקובל איש מפי איש עד הגה"ק בעל הישועות יעקב זצ"ל שסיפר המעשה כאמור. ויחוסו כדלהלן: את הסיפור סיפר כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג זי"ע ברבים, בשיחת התעוררות לקראת הימים נוראים באלול שנת תשמ"ג, והעיד ששמע זאת בימי חורפו מפי רבו הגה"ק רבי דוד צבי (סאבלי) זעהמאן זצ"ל אב"ד דוקלא מח"ס קב זהב ומנחת סולת, שהוא שמעו מחותנו, ששמעו מאב"ד לעמבערג, ששמעו מאחיו בעל הישועות יעקב בעצמו. וגם אנכי הקטן נברתי והוספתי עליה זעיר פה זעיר שם, אי אילו דברים עלומים ממקורות נשכחים).

סיפור זה הינו הפירוש הנכון על הפסוק (דברים ח ג) "למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, אלא על כל מוצא פי ה' יחיה האדם", שזו התורה הקדושה שיוצאת מפי עליון, רק מזה יחיה האדם, וזה החייה את הקדושת לוי זי"ע. והרוצה לחיות באופן זה ימית את עצמו בתורה. וכעין זה פירוש הרה"ק רבי יעקב יצחק מביאלא זי"ע (בספרו דברי בינה) עה"פ לעיל "זאת חוק"ת התורה' חוקת היא לישנא דמזונא וכדכתיב (בראשית מז כב) "ואכלו את חוקם", לומר לך, זאת התורה צריך שתהיה לך כלחם, דבר שהנשמה תלויה בו.

הסיפורים הללו ממוחישים מעצמם את הפסוק "זאת התורה אדם כי ימות באוהל", אין התורה נקנית אלא במי שממית עצמו עליה.

גם אנחנו יכולים להמית עצמינו באהלי תורה

וכאן הבן שואל, הלוא אם ראשונים כמלאכים אנו כחמורים, והיאך נוכל גם אנחנו להשיג, ולו דקה מן הדקה, במדרגה גדולה כזו, לקיים את 'זאת התורה' להמית עצמינו באהלה של תורה.

תשובה לדבר בהקדם הא שאמרו חז"ל (תמיד לב). הרוצה לחיות

לא משנה מה ואיפה לומדים, בישיבה או בכולל או בקביעות עתים לתורה' וכדומה; כדאי מאוד שאחר המאמץ להבין ולקנות הסוגיות, להוסיף בהשקעה קטנה 'לסגור הקצוות', דהיינו לסכם ולתמצת העניינים בחזרה בקצרה. כך בהמשך, הדבר עומד ברור ומסודר מול העיניים, שאם ישאלך אדם אל תגמגם אלא תאמר לו מיד

סדרת שיחות עם חברי מסגרת מבחני 'דרשו': הרב צבי שצ'דרוביץקי אחד מחשובי נבחני 'קניין ש"ס' מספר על דרך הלימוד, ואיך זכה להתקדם ולדעת את לימודו

הרה"ח ר' אהרן כהן

הרכבת מגבירה את קצב הנסיעה. אמר לי בחיך אחד מחשובי הנבחנים; התחלנו במבחנים חודשיים של כשלושים דף, אח"כ עלינו למבחנים המסכמים על מאה ועשרים דף בכל פעם. בהמשך, התקדמנו למסגרת 'קניין ש"ס'; בחודש מרחשון היה המבחן הראשון במסגרת "קניין ש"ס" על 270 דף, כשאחר חג הפסח התקיים המבחן השני על 450 דף בחדא מחתא, ומאז השמים הם הגבול. נשמע הוא מחויך ומרוגש מזכירתו להיות חבר בלגיונו של מלך.

השבוע החלטנו לשוחח עם הרב צבי שצ'דרוביץקי, אחד מחשובי נבחני 'קניין ש"ס' במחזור הקודם, לשמוע מפרי ניסיונו העשיר. כשלאור הארות מבעלי הניסיון שנבחנו על הש"ס כולה, רצינו לקבל ידע איך אפשר לזכות לשלוט בחומר החודשי, כשכך יהיה הרבה יותר קל ומעשי להמשיך ולעלות למבחן המסכם, על מאה ועשרים דף, ואולי אף ל'קניין ש"ס'.

האמת ניתנת להיאמר, לא קל היה לו להסכים לראיון, אך ברגע שהזכרנו את כבודו "ק אדמו"ר מסאדיגורא זצוק"ל, נפתח הסכר בשטף מרווה ומשכיל. אך טרם נביא גרגירים קטנים משולחן גבוה, בכלליות עניין לימוד התורה, ובייחוד על המעלה הגדולה בלימוד והתקדמות במסגרת מדרבנות, נתמקד אכן בסדר הצטרפותו וסדרי לימודו שכפי שהרב שצ'דרוביץקי מעביר בחום; ברוך השם למדתי והתקדמתי די הרבה, ונראה לי שזה מה שהכי מסייע לי.

מתי התחלת ולמה?

"ללימוד ה'דף היומי' הצטרפתי לקראת סוף מס' עבודה זרה - לפני מחזור וחצי - במסגרת הנפלאה של בית המדרש למגיד שיעור שע"י 'בית מאורות' בראשותו של הרב חיים דוד קובלסקי שליט"א. בתחילה היה לי מאוד קשה להספיק 30 דף בחודש ועוד להיבחן עליהם, אך הודו להשם, אף על פי כן הייתי ניגש להבחן במבחני 'דרשו', אך התוצאות היו מאוד חלשות. זכורני, מציין הוא אנקדוטא הממחישה את הרגשותו, אז, שבעצם הוא אינו מסוגל להצליח במבחן; 'ניסיתי להתחנן אצל האחראי, האם שייך להקל בתוצאות המבחנים וכדומה, אך לאכזבתי, הוא 'הסביר' לי שאין בזה שום הקלות. 'בהמשך, במסכת סוכה במחזור האחרון, התחלתי במסירת שיעור

יומי באופן קבוע - ומאז בימי שישי הייתי מוסר שיעור סיכום שבועי - סיכום זה נעשה בעל פה לא מתוך קריאת הגמ' אלא חזרה על עיקרי מסקנת הסוגיות - אורך השיעור לוקח כשעה. סיכום זה הייתי אף משקיע וכותב ומדפיס, לתועלת עבורי ועבור השומעים, וכך הצטבר שבוע לשבוע עד שבסיום המסכת הצטברו הסיכומים לכדי חוברת נכבדה, כשכמובן, עם ההכנה ומסירת השיעור בשילוב הכנת הסיכומים, ממילא הלימוד כבר היה הרבה יותר ברור ומונח בכיסי. "בהמשך זכיתי לחברותא מיוחדת לסיכום ע"י מג"ש נפלא, אשר מוסר זה הרבה שנים שיעור סיכום בביהכ"נ 'אהבת חסד', הרה"ג ר' נפתלי שפירא שליט"א בעמ"ח 'אמרי שפר', אשר ידוע ומפורסם בשיעוריו הנפלאים ובבהירותו המיוחדת. ואכן במסכתות סוטה וגיטין זכינו להוציא את השיעורים מודפסים, יחד עם הקלטה של כל שיעורי הסיכום".

וכך, אתה ניגש למעשה, למבחן החודשי, בקשתי לוודא.

"לא!". מדגיש הוא בנחרצות. "אכן, אף שיחסית התחלתי לשלוט די טוב בחומר, אך עדיין הרגשתי, שחסרה איזו חזרה נוספת לפני המבחן - ולמרות שחשבת על כיוון של פתרון, חששתי ליישם את זה.

"עד שבשלהי חודש ניסן אייר תשע"ז קיבלתי בסיעתא דשמיא

השראה 'לקפוץ למים' ולמסור שיעור סיכום לפני המבחן החודשי. שיעור מסכם על כ-30 דף, כשמאז הרעיון ממשיך וחוזר על עצמו מידי חודש בחודשו, כשברוך השם לחבורה זו יש כבר מוניטין רבים, והרבה רואים בזה הכנה וחזרה מצוינת לקראת המבחן."

שיעור סיכום על 30 דף?

"כן!", משיב הוא בחינניות. כשהוא מפרט, כפי שיש כיום 'שיעור סיכום שבועיים' על 7 דף כשחוזרים בקיצור על כל הלימוד השבועי. אז הרי באם בחזרה שבועית מספיקים לרוב 7 דף בשעה, אנו מספיקים 7 דף בכ 30 דק' כשבסך הכל, משך השיעור לכ 30 דף יוצא כשעה ושלושת רבעי....

אתם מספיקים בזמן זה להקיף את כל החומר? מבקשים אנו לוודא
"אנו עוברים במהירות על רוב עיקרי הסוגיות. לפעמים שואלים אותי האם מצליחים לסכם ולחזור על כל מה שנשאל במסגרת המבחן, אז התשובה ברורה שלא, תמיד יש שאלות נוספות שלא הגענו אליהם בחזרה זו. אבל מצד שני רובא דרובא של השאלות שבמבחן הם דברים שחזרנו, כך שכל מי שהשקיע כראוי בלימוד וחזרה, ואחר מנצל את האפשרות של השיעור סיכום-חודשי, הרי זה מסייע במאוד להצליח בידיעת החומר.

"כן", מסכם הוא בסיפוק העובר גם דרך הטלפון; "העניין שהפנמתי, שאחר כל ההתאמצות ללמוד ולהבין, נצרך מאוד-מאוד להשקיע בסיכום ותמצות הלימוד, זה מה שהביא לי וברוך השם לעוד רבים וטובים, לזכות גם הם ליהנות מידיעת הלימוד, וכך לזכות להמשיך להתקדם עוד ועוד בכמות ובאיכות הלימוד."

ברשותך, נשמח לשמוע גרגירים משולחן גבוה, קא זכו ליה, ממה שזכיתם לחסות תחת המאור הגדול מרן כבוד אדמו"ר עטרת ישראל זצ"ל...

"בראש, כהמשך לשיחתנו, חובה אישית עלי לציין, שכל הרוח החיה שנשבה בי ודרבנה אותי להצטרף ולהיבחן בקביעות, היה בזכות הרבי זצ"ל. היה זה פחות משנה מעת עלות הרבי ז"ע על כס ההנהגה, כשבאור יקוד ובאש בוערת הלהיב והכניס בקרבנו בכל עת מצוא, אם בשיחות ואמרי הקודש, ובכל הזדמנות, היה פורש את משנתו הטוהרה כי על כל אחד להציב לעצמו יעד ברור, לאן פניו מועדות וכל עת יש לו לעשות חשבון בנפשו עם אלו קניני נצח יצא בתקופה הבאה. בנוסף רבינו ז"ע היה מכביר בחשיבות השינון והחזרה על הנלמד, למען יעמדו ימים רבים ויהפכו לקנין נצח בנפש הלומדים, כך שזכיתי להצטרף לצד רבים וטובים מבני קהילתנו הזוכים להיבחן בקביעות במבחר מסגרות 'דרשו' ב'תלמוד בבלי' ובסדרי לימוד ההלכה בדרך להוראה וכדומה."

מכאן, נראה שנפתח הסכר, והסיפורים המרתקים והמפעימים סביב עניין לימוד והתקדמות בידיעת התורה נאמרו בסך, כשלי נשאר רק להעלות הדברים על הכתב.

"זכיתי להיות חלק ממארגי מבחני 'קנין תורה' בקהילתנו הקדושה, תחת מפעל שייסד רבינו ז"ע 'ועד אהבת תורה'. מדהים היה לראות איך נכנס רבינו למבחן של כמאה בחורים, כאשר כל אחד נבחן על מסכת אחרת אותה בחר. רבינו היה מתעכב על יד בחורים שונים

שואל כל בחור לעומקה של סוגיא בבבא קמא, נשים, מועד, נזיקין מביע את קורת רוחו מידיעותיהם המופלגות.

"שח לי אבא, שבנו שלא היה מהבחורים המוכשרים, הפתיעו וזכה להיבחן על כל מסכת שבת, איך הברען והלהט שהכניס הרבי ז"ע, פתחו את לבבו ונתנו לו את הכוחות להאמין שבידו הדבר.

"כידוע עיקר העיקרים עליו היה מדבר הרבי הוא: לימוד העיון. באחת הפעמים שהייתי בקו"פ ודיבר על כך שאין עיקר החשיבות נמדדת, במה שצורב צעיר נבחן על מאות דפים - אף שבוודאי יש בזה חשיבות רבה - אבל העיקר הוא כמה הוא יודע באמת דפים אלו, וכמה הוא מחובר אליהם וכמה מבין אותם.

"ועם כל זה היתה לו חשיבות מיוחדת לשמוע שלומדים את הדף היומי, ומוסיפים בהשקעה בשינון הדפים. כך היה מאוד נהנה לראות את דפי הסיכום השבועיים - וביותר לאחמ"כ, כאשר נעשה לדפים חודשיים והיה מאוד מתפעל מזה - הנה לדוגמא בשבוע שסיימו את מסכת מכות היה המבחן והסיכום שלפניו על סיום סנהדרין - כל מכות - ותחילת שבועות, והיה למשיב נפש עבורו לראות איך שבזמן קצר היתה חזרה על מסכת שלימה. בהזדמנות אף דרבן אותי שאפיין את עניין סיכום הלימוד לתועלת זיכוי הרבים.

"כידוע הרבי זצ"ל עודד בחורי אנ"ש בהרבה מיני דרכים - אחד מהם היה חבורת סגל שנקראת 'בני היכלא דמלכא', שבני חבורה זו היו מקבלים מידי תקופה קבלות מסוימות, וכחזוק לכך היו נכנסים לרבי לשיחת חיזוק. ואכן פעם אחרונה שזכו לזה היה בשלהי חודש שבט תשע"ט - באותו שבוע ביום ג' נכנסו חברי ועד 'אהבת תורה' לדון בכמה ענייני חיזוק וביניהם לקבוע זמן לשיחה לבחורי החבורה הזו - ומיד ענה הרבי שרוצה שיכנסו דווקא השבוע.

"אם כי, אנו לא הבנו את הדחיפות כשבכלל לא היה ידוע על תכנון הנסיעה ללוס אנג'לס (היה זה הנסיעה הראשונה לצורכי הרפואה) והרבי הסתיר לגמרי הדבר - אכן דבריו שמרו נפשנו ואירגנו את הבחורים מכל מקומות מושבותיהם, שיבואו בליל ששי כפי שקבע הרבי. והנה זמן השיחה היה לערך לשעה תשע, אבל בפועל הדבר קצת התאחר - והנה זה היה לפני יום המבחן החודשי, בזמן בו נמסר כסדר שיעור החזרה - ולכן הוצרכתי לקצר שהותי בבית הרבי ולצאת באמצע - לאחמ"כ נודע לי שכאשר עברו אצל הרבי והיעדרותי היתה ניכרת - התבטא הרבי, 'כן אני יודע הרי היום יש את השיעור הסיכום.' "עיקר הדבר שהרבי ראה בפרוייקט זה, הוא מה שהיה רגיל תמיד על לשונו לומר שאדם צריך שיהא לו סדר ותוכנית - ועוד שלכל דבר יש זמן וגבול, שבו צריכים למעשה ללמוד ולגמור. ולכן כאשר יש כל חודש תכנית שחייבים לעמוד בה לגמור 30 דף, לחזור ולדעת אותם על בוריים - זהו דבר מאוד גדול - ולכן הוא כ"כ ייקר והחשיב ענין זה. -"בהזדמנות זו אציין שזה עתה בערב חג מתן תורה בהי שתא, התקיים בקהילתנו הק' מבחן לכ-150 בחורים, בו זכינו להופעתו של רבינו שליט"א, ומפעים היה לראות איך ששעה ארוכה עבר בין הנבחנים, כאשר מעיין בידיעותיהם הברוכות כאשר מבחן אחד על מס' ב"ב והשני גיטין והבא פסחים, ורבינו מוסיף שאלה לזה ומחמיא על התשובות הבהירות לזה, ובכך מדרבן ביתר שאת להוסיף ולהרבות

"אני צריך להמשיך בדרכי", אמר לו הרבי, "אבל בלילה, במוצאי שבת, נערוך בעזרת ה' סעודת מלווה דמלכה כמו כל שבוע. אולי תבוא לסעודה ונוכל להמשיך את השיחה? אתה תהיה אורח הכבוד שלי, יהיה זה כבוד גדול עבורי אם תתארח בסעודה שלנו".

"העגלון הנרגש הודיע שהוא כמובן יבוא, ויכבד את הרב בנוכחותו, ואכן במוצאי שבת הוא הופיע, ישב לסעודת מלווה דמלכה והרבי קירב אותו מאוד.

"לימים הפך העגלון הזה לאחד הגבאים של הרבי, והיה יהודי חסידי ירא שמים לכל דבר ועניין. אם הרבי רק היה מגיב בגערה "שייגעץ! מחלל שבת!", כמו שבעצם הגיע לאותו עגלון מחוצף, זה לא היה משנה אותו בכלל, אבל החיוך, הושטת היד לשלום, השיחה הלבבית, אלו חוללו מהפך של ממש בנפשו של העגלון.

"ואכן, ההנהגה הזאת של לראות רק טוב בכל אחד, היתה מאוד חזקה אצלו. לפעמים אני שואל בתוכניות 'פלאי התורה' שאני מוסר, בה אני מציג דברים תמוהים לכאורה, אני מציג סיפור כזה של יהודי שרוצה ללכת לבית הכנסת להתפלל, ואנחנו אומרים לו שלא ילך, שיישאר בבית.

"היהודי מתעקש, הוא רוצה ללכת להתפלל במניין, אבל אנחנו נגיד לו: לא אדוני שמעני, אנחנו ניתן לך כסף כדי שתישאר בבית..."

"זה נשמע מאוד תמוה, אבל הרבי מצאנו זצ"ל אמר שהוא מוכן לשלם כסף לאנשים, שלא יבואו לבית הכנסת, אם בבית הכנסת הם רואים רע באנשים אחרים ומדברים לשון הרע עליהם!

"אם אדם מגיע לבית הכנסת", היה הרבי אומר, "ומסתכל שם על ההוא שמתפלל מדי מהר, וההוא שמתנהג לא יפה לאבא המבוגר שלו, או מישהו אחר שגוער בילדיו ומתנהג עימם בקפדנות יתירה, אחד כזה, יותר טוב שיישאר בבית והייתי משלם לו שיישאר בבית, כי לראות רע ביהודי זה יותר גרוע מלהתפלל ביחידות". **"וכ"ק מרן אדמו"ר מצאנו שליט"א אמר באחת ההזדמנויות - שבשנים האחרונות של אביו האדמו"ר זצ"ל, היו רוב דרשותיו עוסקות בלימודי זכות על "כלל ישראל".**

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, ויה"ר שנזכה לילך בדרכיו הקדושים.

"לא היתה ברירה, לקחו הגבאים את הכסא, הרימו אותו יחד עם הרבי, וככה הכניסו אותו לחדר, כדי שיוכל לנוח.

"עברה שעה נוספת, והרבי החל להתאושש מעט. פנתה אליו הרבנית ואמרה לו שיש בחוץ כמה אנשים שרוצים להיכנס לרבי. כך היה מקובל שאחרי השיעור החומש ורש"י היו אנשים שנכנסו אליו להת"עץ ולהתברך, בעיקר אנשים שגרו רחוק, ובאו במיוחד להתברך מפיו, עשו זאת בסמוך לשיעור כדי שייזכו לשמוע גם את השיעור. "הרבי השיב בשלילה: 'אני לא מסוגל לקבל קהל עכשיו. כאבי הראש חזקים מדי...!'

"הרבנית התפלאה מאוד. הרי מקודם הרבי התאושש קצת מהכאבים, ויצא למסור שיעור בקולות וברקים, ועכשיו מה הוא צריך לעשות? לשבת על כסא, לשמוע אנשים ולברך אותם. זה לא כזה קשה, לא צריך להתאמץ במיוחד. אז למה הרבי לא יכול? "הרבי שמע אותה והשיב לה במתק שפתיו: 'יותר קל לי למסור עשרה שיעורים בקול גדול, מלשמוע צרות של יהודי אחד בודד...'

קח כסף ואל תבוא לבית הכנסת...

"עוד לפני השואה, בעת שניהן כרב בעיירה קלויזנבורג, צעד הרבי פעם ברחובה של עיר בעצם יום השבת, והנה למולו עגלון יהודי שנוסע על עגלה הרתומה לסוס בבגדי עבודה, רח"ל..."

"העגלון שראה את רב העיירה מתקרב אליו, כנראה הרגיש קצת לא בנוח עם מעשיו, ובמקום להתבייש, החליט להציף פנים, הוא הצליף בסוסיו, עבר על יד הרבי זצ"ל ואף קרא לעברו בקול גדול "גוט שבת רבי!..." בהנאה מופגנת ובעוזות מצח בלתי מצויה.

"הרבי הרים את עיניו וראה את המחזה המזעזע, של יהודי שמחלל כך שבת בלי שום בוש... הוא התקרב כמה צעדים לעברו של היהודי, ואיחל לו בחום "גוט שבת!!! מה שלומך? איך אתה מרגיש?..."

"העגלון נבוך מעט, והשיב שהוא מרגיש בסדר גמור, ברוך ה', בריאותו טובה והכל בסדר איתו... הרבי שאל אותו לשמו, והוא השיב איך קוראים לו. כך הוסיף הרבי לשוחח עמו כמה דקות..."

המשך מעמוד 7 | הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל

פעמים רבות ביקשו בני הבית לקבוע שעות של קבלת קהל, בחדרתם לשלומם ובריאותו - אך הוא כלל לא רצה לשמוע על כך: "איך אפשר לומר ליהודי שבא לשאול שאלה 'לא עכשיו'?"...

משהגיע לימי הזקנה והשיבה, והרגיש שאינו מסוגל יותר, ניאות ונעתר לבקשות לקבוע שעות קבועות לקבלת הקהל. אך גם אז, לא תמיד הוא עצמו עמד בכך - ומשהיה מבחין באנשים הממתנים בחצר הבית, היה פותח להם את דלתו ומכניסם.

מספר אחד מתלמידיו, כי אמר לו כמה וכמה פעמים בהתנצלות: "אמנם מכורח המציאות קבעו כאן שעות מסוימות עבור הציבור, אך אל תתייחס לזה - זה לא בשבילך..."

ואותו תלמיד לא היה היחיד, רבים קיבלו ממנו את ההוראה שלא יתייחסו לשעות וזמנים, ודלתו פתוחה בפניהם בכל עת שיצטרכו.

(מתוך הספר 'רבי מיכל יהודה')

הצד היותר טוב. אנשים נכנסו מוטרדים ולחוצים כל אחד בענייניו ובמצוקותיו, ויצאו שמחים ומעודדים. בכל לבו הרגיש את מצבו של כל אחד באשר הוא, ומעומק לבו הרעיף וחיזק כל אחד במצבו, כאילו והוא בן יחיד ואין זולתו.

גם כשביקשו להתברך מברכותיו, הוא הקשיב ושמע בשימת לב כל שם שהוזכר בפניו, וכל אחד זכה לברכה מפורטת על מה שנצרך לו, ילד כאיש שיבה.

המחזה חזר על עצמו גם בשעות הלילה, כאשר היה חוזר בשעה אחת-עשרה, לאחר השיעור אצל משפחת שכטר ולאחריו לימוד בחברותא עם חתנו רבי בנימין קורלנסקי, במשך שעות אחדות בחדרו שבישיבה - מחוגי השעון כביכול עצרו ממהלכם, והיה מקבל את כל הצובאים על ביתו, בסבלנות ובהארת פנים עד השעות הקטנות של הלילה.

"מתבייש אני בפני כלתי לעתיד! וכי מה אומר לה? שאפילו אחד מראשי הישיבה לא יכול היה לסדר את קידושיי? הלא בודאי היא היתה מעריכה אותי יותר, אילו היתה נוכחת לראות כי את ראשי הישיבה בה אני לומד, מעריכים אותי וטורחים להשתתף בשמחתי!" - טען הרב ריינר, ורבינו נענה על אתר והגיב במשפט אחד ויחיד: "אני מגיע לסדר קידושין!".

וכך היה. חרף חולשתו הרבה, חרף מכאוביו ויסוריו, חרף הקושי הכרוך בכך - התייצב רבינו לסדר את קידושו של תלמיד, ובלבד שלא תגרם חלישות הדעת חלילה לחתן ביום חופתו! כי כל השיקולים שבעולם - מאבדים מתקפם כאשר ישנו חשש שמא תמעט אשה בהערכתה את בעלה לעתיד!

עד היום, חש הרב ריינר חרטה על שתינה בפני רבינו את צערו, וגרם לו בכך להתעלות מעל מכאוביו ולעשות מה שאיש לא היה עושה במקומו. אולם אנו, על פי דרכו למדנו, כיצד נוהג אדם גדול: כל הייסורים שבעולם, כל הקשיים והנסיונות - אין בהם כדי למנוע ממנו למלא את חובתו, למניעת כל פגיעה בכבודם של אחרים, ולו יהא זה באופן עקיף ביותר...

(מתוך הספר 'אורחות החיים')

ושלוש פעמים בשבוע היה עליו להתייצב בבית החולים לצורך טיפול רפואי. הגר"ד פוברסקי מצידו - התנצל על שאין באפשרותו להיענות לבקשה, במקרה זה בשל מחויבות קודמת, ואלו הגר"ש רוזובסקי - היה מיראי הוראה בכגון דא, כאשר הוא טען בענוותנותו כי 'כל מי שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין לא יהיה לו עסק עמהם'... לסיכומו של דבר, אף אחד משלושת ראשי הישיבה לא יכול היה לסדר את קידושו של החתן הנרגש, כאשר הגר"ש רוזובסקי מציע לו לפנות אל ראש הישיבה בה למד בעבר, רבי יעקב ניימן, ראש ישיבת 'אור ישראל' בפתח תקוה.

אלא שאפשרות זו, כלל לא מצאה חן בעיני הרב ריינר... נקל להבין את תחושתו של חתן, המבקש לראות את רבותיו בהווה שמחים בשמחתו ונוטלים בה חבל, ואף את אי הנעימות בשל מה שנראה כהבעת חוסר ענין מופלג בחתונתו... "מה יחשבו האורחים? מה תחשוב הכלה על כך שרבותי אינם משתתפים בשמחתי?" - תהה הרב ריינר בליבו, והחליט בצר לו לעלות אל ביתו של רבינו ולשטוח בפניו את מצוקתו.

התדפק, אפוא, החתן הצעיר על דלת ביתו של רבינו, ולאחר שהכניסוהו אל החדר פנימה - תינה בפני ראש הישיבה את כאבו.

המשך מעמוד 5 | הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר זצוק"ל

בלשונו הזהב של רבינו הרמב"ם, סוף הלכות שמיטה ויובל, כמובן שלא יהיה האדם בטלן והיה בעל שכל ומעשה לעשות פעולות, על דרך אמרם ז"ל אם תעשה ברכתך..."

ככלל היתה דרך הלימוד בישיבתו של רבינו, נושאת חן בעיני מרן ה'חזון איש', ולא פעם היה מביע את שביעות רצונו בפני רבינו מתלמידיו ומהיקף ידיעותיהם.

באחד הימים, הופיע ה'חזון איש' בשערי הישיבה, כשהוא מלווה בשני אחייניו: הגאון רבי חיים גריינמן זצ"ל, ויבלחט"א הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א. לא היה זה מאורע שגרת, שכן דרכו לא היתה בכך, אך לכבודו של רבינו עלה הוא לישיבה ונכנס לבית המדרש, כדי לעקוב אחר אופן לימודם של תלמידי הישיבה. התרגשותם של התלמידים גאתה בהם. והכל קמו ממקומם כדי לחלוק כבוד לאורח. התחייך ה'חזון איש' ואמר לרבינו: "אין לי כתפיים כה רחבות, כדי שאוכל לשאת על עצמי את ביטול התורה שנעשה כאן מחמת בואי".

מיד סימן רבינו לתלמידים שיחזרו למקומותיהם וימשיכו בלימודם. בינתיים החל ה'חזון איש' להסתובב בין השולחנות, כשפניו מפיקות אור עילאי נוכח הבחורים המתנצחים בלימודם. לפתע נעצר על יד בחור מסויים ושאלו ברוך: "האוכל לשאול אותך שאלה בגמרא?", באותה עת למדו בישיבה מסכת יבמות והבחור נענע בראשו בחיוב. "מהו ביאורה של הגמרא בדף פלוני?", הוסיף החזון"א לשאול. נעמד הנשאל על מקומו והסבר קולח פרץ מפיו בפשט. קרנו פניו של ה'חזון איש' ובפנותו לרבינו נענה ואמר: "כך בדיוק צריכים ללמוד!"...

(מתוך הספר 'אבי הוראה')

אחד מיסודי החינוך שלי, לחשוב הזמן מאוד מאוד... בהמשך, מוסיף רבינו ומבאר לפי זה את הנאמר בפסוק אצל אברהם אבינו ע"ה: "ואברהם זקן בא בימים", ומסביר: "הינו שהיה יכול ליתן דין וחשבון על כל הימים שלא היו חסרים מהימים כולם, וזו באמת מדרגה גדולה עד מאוד..."

הביקור של החזון"א

רבינו שלל מכל וכל את הנוהג הנפסד הקיים בישיבות מסוימות, לפיו ישנן מספר מסכתות בודדות אותן ניתן ללמוד בסדרי הישיבה, כשיתר המסכתות 'מסוננות' כביכול, ואין נוהג ללמוד אותן. בהקשר לכך מתאר היה את מרן ה'חזון איש', כיצד נהרו פניו כאשר סיפר לו פעם כי מתעתדים ללמוד בישיבה את מסכת חולין בזמן הקרוב. "א ברכה אויף דיין קאפ, אז הענק האבן נישט דער שטות" - ברכה תחול על ראשכם, על כי אין אצלכם שטות זו, הגיב ה'חזון איש' כשמעו את דבריו. "וכי למה יגרעו מסכתות בכורות, שבת או פסחים?". ואף רבינו היה דוחק בר"מים שבישיבתו, לפתוח בפני התלמידים אפיקים נוספים, ולא לקבע את עצמם דווקא על המסכתות הישיבתיות.

בעניין זה כותב רבינו לאחד מתלמידיו: "ואקווה שקבלת עליך מה שיעצתי לך לטובה, לעבור לאט לאט על כל הש"ס, שכל אדם ראוי לכך, וכאשר אני רגיל להביא מהרש"א בחידושי אגדות סנהדרין פרק חלק, כי כל נשמה ונשמה מכלל ישראל ראוי שתדע כל התורה כולה... ואני בטוח שמי שהוא יושב באמת על התורה ועבודה ודבוק בה באמת ואמונה, הקב"ה מסיר ממנו דאגה, יגון ואנחה, כמבואר

אני אשוב הביתה, ושלא ישכחו לקנות לי איזה ספר שאני צריך לתיכון...
 "אני כאן, אחרי שעברה כמעט שנה שלימה", מסכם הבחור את סיפורו לקול מחיאות הכפיים של הקהל. "ואתם יודעים מה?", אמר בפנותו לצוות הישיבה ולנשיא הישיבה רבי דוד הופשטטר, "אני לא הייתי מוותר על השנה הזאת בישיבה, אפילו בתמורה למיליון דולר! אין בלבי אפילו שמץ של חרטה על כך שהגעתי אז לישון כאן לילה אחד! זאת היתה ההחלטה הכי טובה שקיבלתי בחיים שלי, והיא עשתה אותי למאושר באדם!".

נקראת 'מתקיים בידו', ומטרתו לשים דגש גדול על הלימוד הנלמד כיום בישיבה, שיהא קנוי אצלו בקנין חזק מתוך בהירות ועמקות".
לסיום, מה תרצה להעביר לציבור הלומדים?
 "אני מקווה שהדברים שנאמרו עד עכשיו אכן יהיו לתועלת, ואסיים כעין ההתחלה בקריאה והצעה לכל יהודי ולומד בליבת הרעיון; שכאמור מניסיון אישי ראיתי את התועלת הגדולה בהשקעה בסיכום הלימוד, הן בחומר שנבחנו עליו וגם ובעיקר בחומר שלא נבחנו עליו. לא משנה מה ואיפה לומדים, בישיבה או בכלל או בקביעות עתים לתורה' וכדומה; כדאי מאוד שאחר המאמץ להבין ולקנות הסוגיות, להוסיף בהשקעה קטנה לסגור הקצוות, דהיינו לסכם ולתמצת העניינים בחזרה בקצרה. כך בהמשך, במבחן או בכל פעם שרוצים לחזור ולעיין בלימוד, הדבר עומד ברור ומסודר מול העיניים, שאם ישאלך אדם אל תגמגם אלא תאמר לו מיד!".

לשליחת תגובות לכותב המאמר,
 כתבו ל: a0533185209@gmail.com

בפנימיה? לא הרווחת כלום, לא טעמת כלום. תנסה לילה אחד לישון כאן, לילה אחד! תקום בבוקר כמו בחור ישיבה, תיכנס לבית המדרש לתפילה, תאכל פה ארוחת בוקר, ואז תתחיל יום לימודים כמו כל החברים האחרים, אני מבטיח לך שבלי זה אתה לא התחלת להרגיש בכלל מה זה טעם של ישיבה'...
 "הוא כמעט תפס אותי באוזן", מתאר הבחור, "לקח אותי החוצה, הכניס אותי לרכב שלו, ונסענו עד לבית שלי. שם המתין לי הרב פריזנד בערך רבע שעה, עד שארגנתי כמה דברים ונפרדתי מההורים, אמרתי להם שאני נוסע לישון לילה אחד בישיבה, ומחר

בידיעת התורה כאשר הדגש לחזור ולשנן את המסכתות הנלמדות בישיבה.

"כן, בכמה הזדמנויות העביר לנו רבינו שליט"א, שתפקידו להמשיך את המורשת של אהבת התורה וירא"ש שהנחיל לנו רבינו זי"ע ואף יסד נדבך חדש בבחינות 'ועד אהבת תורה' בסימן 'מתקיים בידו', היינו מבחנים יסודיים ומעמיקים יותר, בהם הנבחן יכול לבדוק את רמת הבנתו בסוגיות שנלמדו ובכך גרם להגדיל את החזרה על דפי הגמ' שנלמדו במשך ה'זמן' ב'שה"ק, שהרי עיקר הצמיחה של הצורב היא הידיעה הבהירה בדפים אותם למד, בעמקות ובהבנה בין כותלי הישיבה.

"וכאשר התבוננו ראינו, שזו הלא היתה משאת נפשו של רבינו זצ"ל, שתמיד בכינוסים הגדולים של הועד וחלוקת הפרסים לנבחני מאות הדפים, לא דיבר במשאו על כמות הדפים, כי אם על איכות הלימוד וחשיבות ברור העניינים לעומקם - אלא שעם הזמן ומתוך רצון להרבות צורבים צעירים, לא תמיד עמדנו על הדברים, ועתה עפ"י הדרכתו והכוונתו של רבינו שליט"א הוקמה תוכנית אשר בשמה

את זה אמר ריש לקיש בדבריו 'אלא א"כ ממי עצמו עליה' היינו ממי את עצמיותו את תאוותיו ורצונותיו הגשמיים, רק בהכי יקנה חיי תורה, כי לא ילכו שניהם יחדיו. ולפי כמה שנמות עצמנו בגשמיות כך נשיג החיים הרוחניים - וזה לעומת זה ברא אלוקים. ושום דבר לא יחיה אותו כי אם 'בלאט גמרא', אז: ושב ורפא לו.

בהכי יתורץ קושיית המאור ושמש והשפת אמת (תרל"ד), שלכאורה הלוא דרשת ריש לקיש הנ"ל ש'אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה' הוא סתירה לכתוב מפורש (ויקרא יח) "ושמרתם את חוקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם", ועליה דרשו (סנהדרין עד. יומא פה). ולא שימית את עצמו.

אך לדברינו לא יקשה, ופשוט הוא, שה'מימית עצמו' דריש לקיש, היינו ממנעימי החיים הגשמי של עוה"ז ובכך יזכה לחיים אמתיים ל'וחי בהם' בתורה שירגיש חיות ומתיקות בתורה, אך ללא שימית עצמו בגשמיות, לא שייך להרגיש חיות ומתיקות בתורה.

(מתוך שיחת גאב"ד חרדים שליט"א)

ימית את עצמו. ופירשו המפרשים שימית את עצמו היינו בגשמיות, אז יזכה לחיות ברוחניות, להרגיש חיות ומתיקות בתורה ובעבודת ד'. וכפי ששינונו (אבות) כך הוא דרכה של תורה וכו' פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וכו' ואם לא ימית עצמו בגשמיות כך הוא לא דרכה של תורה...

וביאור העניין, כי לא שייך לחיות ברוחניות אם הוא חי בגשמיות, כי לא ילכו אש ומים יחדיו, וכמפורש בחובות הלבבות (שער חשבון הנפש פ"ג ד"ה והחמשה ועשרים) 'וכבר אמר אחד מן החכמים: כאשר לא יתחברו בכלי אחד המים והאש, כן לא יתחבר בלב המאמין אהבת העוה"ז ואהבת העוה"ב, ואמרו: העוה"ז והעוה"ב כשתי צרות, כאשר תרצה האחת מהן, תקציף השנית' ע"כ. וכן הוא לשון הפלא יועץ (קכח): אמרו 'הרוצה לחיות ימית את עצמו' שלא יתנהג להיות מפונק ומלומד בתענוגים ולאכול לשבעה וכו' לא כן מי שממית עצמו ומתלמד שלא להקפיד על שום דבר והכל שווה אצלו הן חסר כיתר חיו יחיה בנחת חיים טובים וארוכים' ע"כ.

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ האם מברכים על הדלקת הנרות בערב יום הכיפורים?
- ◆ האם מותר להשאיר תבשיל על האש למשך יום הכיפורים לצורך מוצאי היום?
- ◆ האם מותר לבלוע תרופה ביום הכיפורים?

מהלכות ערב יום הכיפורים

- מצוה מן התורה להוסיף מחול על הקודש בערב יום הכיפורים, דהיינו, לנהוג באיסורי האכילה וניתר איסורי יום הכיפורים, כחמש עשרה דקות לפני שקיעת החמה. ולכל המוקדם, רשאי אדם לקבל על עצמו את 'תוספת' יום הכיפורים מזמן 'פגל המנחה' ואילך, שהוא שעה 'זמנית' ורבע לפני סוף היום; ואם קיבל את תוספת יום הכיפורים לפני זמן זה, לא חלה קבלתו.
- המקבל על עצמו את תוספת יום הכיפורים באופן סתמי, קבלתו כוללת את כל איסורי יום הכיפורים. אולם, ניתן לפרש ולהגביל את קבלת התוספת לחלק מאיסורי היום בלבד.
- מנהג ישראל להדליק נרות בערב יום הכיפורים; ויש שכתבו, שצריך שהנרות ידלקו במשך כל ליל יום הכיפורים. ונחלקו הפוסקים אם מברכים על ההדלקה.
- מנהג קדום מימות הראשונים, שנשתמר עד לימינו בקהילות רבות, להדליק נר ליום הכיפורים כנגד כל אחד ואחד. ונהגו שלא להדליק כנגד אנשים בלתי נשואים, ולא כנגד הנשים.
- מותר להתחיל מלאכה בערב שבת אף כשהיא נמשכת - מאליה - בשבת עצמה, ולמרות זאת, מנהג בני אשכנז, שלא להשאיר על גבי האש למשך יום הכיפורים תבשילים לצורך מוצאי היום.

איסורי יום הכיפורים

- על יום הכיפורים, נאמר בתורה: "תִּעֲנֶנּוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם". וחכמינו ז"ל פירשו ששה איסורים, שכולם נכללים ב'עינוי' שנצטוונו עליו, והם: אכילה, שתיה, רחיצה, סיכה, נעילת הסנדל, ותשמיש המטה.
- מנהג בני אשכנז, ללבוש ביום הכיפורים בגד לבן המכונה 'קִיטָל'. ויש שנהגו שאַבָּל בתוך שנים עשר חודש לפטירת אביו ואמו, או בתוך 'שלושים' לפטירת קרובים אחרים - אינו

לובש קיטל.

- רוב ככל המלאכות והפעולות האסורות בשבת, אסורות גם ביום הכיפורים. ודיבור בעניני חול, אף הוא אסור ביום הכיפורים, אבל מותר לדבר ביום הכיפורים על האכילה במוצאי היום.
- חכמינו ז"ל התירו לעסוק ביום הכיפורים בהכנת מאכלים לצורך מוצאי היום. ולא התירו זאת אלא כשחל בחול, ורק לאחר זמן 'מנחה קטנה'. וברבות הימים, החלו המון העם לעסוק בהכנת המאכלים לפני הזמן המותר, וישבו חכמים ואסרו כל הכנה מיום הכיפורים לחול.
- חכמינו ז"ל אסרו לישראל לומר או לרמוז לגוי לעשות מלאכה בשבת, ואף אם עושה זאת בערב שבת. וכשהגוי עושה מעצמו את המלאכה עבור ישראל - חובה למחות בידו.

איסור האכילה ביום הכיפורים

- האכילה האסורה מדאורייתא ביום הכיפורים היא בכל כמות שהיא; אבל עונש 'כרת' האמור בתורה, הוא רק על אכילה בשיעור של כ'כותבת הגסה'.
- איסור האכילה ביום הכיפורים - מן התורה - הוא רק במאכל הראוי לאכילה, והיינו שיש לכל הפחות מיעוט מבני האדם שאוכלים אותו. וחכמינו ז"ל אסרו לאכול אף מאכל שאינו ראוי לאכילה.
- לגבי איסורי אכילה שונים, אכילת מאכל הראוי לאכילה 'שלא כדרך אכילתו', אינה נחשבת כאכילה; אולם, לגבי יום הכיפורים, נחלקו הפוסקים אם היא אסורה מדאורייתא או מדרבנן.
- חולה שרשאי ליטול תרופה בשבת, רשאי ליטול אותה גם ביום הכיפורים. ואף תרופה הניטלת באמצעות בליעה - אם היא אינה ראויה לאכילה, מותר לחולה לבלועה ביום הכיפורים.

אוצרות ויהלומים

פניני הליכות
מהגאון רבי משה
מרדכי שולזינגר זצ"ל

חתן הבר מצוה נ"י עלה למפטיר בבית המדרש, ורבינו [רב בית המדרש!...] ארגן בצנעא מנין מצומצם לקריאת התורה בחדר הצדדי

"כך בעת נישואי בנו הצעיר, בסעודת שבת ה'שבע ברכות' נשא דברי ברכה סב הכלה, שהפליג בדברים על מעלת לימוד חומש עם פירוש 'אור החיים' הקדוש, והשיח את כאבו על כך שרבים מבני התורה אינם זוכים לנהוג בלימוד זה של האוה"ח שהוא מספרי היסוד. אחרי דקות אחדות, כאשר נתבקש חותני לדרוש, פתח לאלתר בציטוט מן הזיכרון של דברי 'אור החיים' הקדוש על פרשת השבוע... בהמשך, אף נשא דברים ארוכים מאוצרות אדמו"רי בית גור, ה'בית ישראל' וה'פני מנחם', לשמחת לבב סב הכלה והדודים, חסידי גור, והמה יושבים ומתמוגגים... כך, בידיעותיו הנרחבות ובהתבטלותו לרצון איש ואיש, ידע תמיד למצוא מסילות ולדבר את מה שיעשה טוב לשני על הלב...".

רגעים של עונג צרוף הניכר במוחשיות על פני רבינו, היו בעת שקיבל לידיו ספר חדש

רגעים של עונג צרוף הניכר במוחשיות על פני רבינו, היו בעת שקיבל לידיו ספר חדש שיצא לאור עולם, פרי תנובת עמלם של מבחר הברואים - צורבי דרבנן ותלמידי חכמים. כי על כן רגשי אהבת התורה ואהבת הבריות ניצתו אז יחדיו, והמה משתלבים לכדי אבוקות אש של שמחה עילאית כפולה.

בשורה טובה של ממש ראה וחש רבי משה מרדכי - ראשית כל - בעצם הופעתו של ספר חידושי תורה. באהבת התורה הטהורה היוקדת בו, עיניו מביעות גיל לנוכח החזיון המרנין הזה, של מעיין נוסף מדברי תורה המפכים בעולם. כך כאשר נלהבת רוחו לשמע ידיעה על הוצאת ספר חדש של גאון מדורות קודמים, וכך גם המידה כלפי מחבר צעיר בן זמננו - ממהר היה לשלוח לקנות את הספר, להביא ברכה אל ביתו. ארונות הספרים שגדשו את קירות חדרו לכל אורכם עמוסים זה מכבר, אף בחדרי הבית הנוספים בצבצו מדפים וארונות, אבל הצמאון לכל דבר חידוש בתורה הרחבה מני ים כה גדול הוא, כמשלי חז"ל על דגים שבים שכל טיפה וטיפה שנופלת עליהם "הרי הם מקבלים אותה בצמאון כפי שלא טעמו טעם מים מימיהם"...

"נשלחתי פעם אל רבי משה מרדכי למסור לידיו ספר חדש", סיפר פלוני, "ויצאתי נפעם מן ההתלהבות שאחזה בו ומעוצמת ההודאה הכנה על השמחה הגדלה שגרמתי לו. לא היתה כאן כוונה של נתינת עידוד על החיבור, שכן ידע הוא יפה שאינני המחבר... היתה זו שמחה פנימית על ריבוי התורה בעולם".

(מגזין 'בית היין' מתוך הספר רבי משה מרדכי)

רבינו זצ"ל היה מדבר רבות על כך, שה'חפץ חיים' הקדוש זיע"א היה אומר: "כך למדתני אמי, בן אדם צריך תמיד להזיז את עצמו הצידה!... וכל אימת שמתהווה איזו שהיא התנגשות בינו ובין אחר, עליו לפנות את עצמו בשמחה ולוותר לטובת השני!".

ומי עוד כרבינו זצוק"ל אשר נאה דורש היה ונאה מקיים, ואציין בזה דוגמא קטנה: קרה פעם שאחד מהמתפללים בבית המדרש "ירחי כלה" ערך שבת עליה לתורה לרגל שמחת הבר מצוה של בנו נ"י, אבל הנה בדיוק באותה השבת היה צריך רבינו לעלות לתורה ל'מפטיר' מחמת היארצייט של אביו זצ"ל שחל בשבוע שלאחריו.

רבינו זך המידות, לא הראה שמץ של קפידא, חתן הבר מצוה נ"י עלה למפטיר בבית המדרש, ורבינו [רב בית המדרש!...] ארגן בצנעא מנין מצומצם לקריאת התורה בחדר הצדדי, ושם סידר את העליה של המפטיר, והכל בשמחה ובטוב לבב, בלי שום שמץ של תרעומת וקפידא! אומנות מיוחדת ממש - פרי מוחו וליבו - החזיק רבי משה מרדכי בידי ובפיו, ובה היה מרומו ומשמח את הבריות. עניינה של אומנות זו: לשים תמיד את השני במרכז... במרכז הענין, במרכז נושא השיחה. וכל זאת, בטבעיות גמורה ופשטנית.

תופעה המוכרת היטב בקרב הוגי ספרי רבינו, הינה האיזכורים הבולטים של שמות לומדי השיעור בהערות רבות המובאות משמם. באות מודגשת הוא מציין מפי מי יצאה שמועה נאה זו, ובעת הופעת ספר חדש, מצוי היה שיגיש את הספר במתנה לזה ולזה, עם סימניה תחובה במקום בו נזכר שם המקבל ודבריו... בהבנתו העמוקה קלע בכך אל נקודה פנימית במיוחד, כפי ששחו הלומדים לא פעם על תחושת התרגשות עילאית שחוו, לנוכח החזיון הזה של דברי תורה שלהם הכתובים עלי ספר.

כאשר היה מגיע אורח אל שולחן-שבת, כל שיחו של רבינו, סובב היה על עניינים הנוגעים אל האורח, שנהיה למרכז ה'שולחן' ממש...

"כאשר היה מגיע אורח אל שולחן-שבת, יהיה מי שיהיה", תיאר חתנו הרב שלמה רוזנפלד, "הרי כל שיחו של רבינו - ויכול היה לדבר שעה שלימה - סובב היה על עניינים הנוגעים אל האורח, שנהיה למרכז ה'שולחן' ממש... כמו מאליהם עלו ובאו יחסו הרם, מקום לימודיו בעבר או בהווה, וכל תחום שעשוי להוציא את האורח מפינת ה'רואה ואינו נראה' ולהעמידו באור רצוי וחשוב..."

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה